

Мария Герджикова • Олга Попова • Илияна Кръстева

КНИГА
ЗА УЧИТЕЛЯ

ЛИТЕРАТУРА
за 6. клас

БУЛВЕСТ 2000
София

КНИГА ЗА УЧИТЕЛЯ
ЛИТЕРАТУРА
за 6. клас

Автори

- © Мария Димитрова Герджикова, 2017
- © Олга Ставрева Попова, 2017
- © Илияна Йорданова Кръстева, 2017

Графичен дизайн

- © Ивац Иванов Христов, 2017

Издателство

- © Булвест 2000, 2017
- ISBN 978-954-18-1052-1

ПРЕДГОВОР

Книгата за учителя по литература за 6. клас (по-нататък: *Книгата*) е предназначена да помогне на учителя в организирането и реализирането на уроците по литература в шести клас. В нея авторите предлагат информация за:

- особеностите на обучението по литература в шести клас;
- знанията и уменията по литература, които шестокласниците трябва да са овладели в предишните класове;
- структурата, предназначението и предимствата на отделните елементи на учебния комплект по литература;
- педагогическата технология, използвана за реализиране на учебната програма в учебния комплект по литература – методи, похвати, форми и средства, възможности, за проверка, оценка и самооценка на знанията и на уменията на учениците.

В *Книгата* са включени примерно годишно разпределение и методически разработки на всички теми на уроци, предложени в учебника. Всяка разработка осигурява информация за:

- опорните знания, умения и понятия, на които учителят може да се опре в часовете за нови знания, упражнение, обобщение и преглед;
- знанията, които трябва да се актуализират;
- съдържателните акценти и ресурсите, чрез които могат да се реализират очакваните резултати;
- допълнителни дейности и задачи за ученици, които се справят по-бързо и успешно с предвиденото учебно съдържание;
- верните отговори на тестовите задачи, включени в учебника.

В края на *Книгата* са приложени учебната програма по български език и литература, компонент литература, за VI клас и изисквания за резултатите от обучението по учебния предмет български език и литература, компонент литература (гържавният образователен стандарт за прогимназиалния етап на основната образователна степен).

Авторският колектив се надява, че предложените в *Книгата* информация, теоретични сведения и насоки за конкретни практически дейности ще помогнат на учителите да съчетаят по най-успешния начин собствените си идеи и предпочитания с нормативните изисквания към организацията на учебния процес, за да постигнат оптимални резултати в часовете по литература във всеки клас.

На всички колеги пожелаваме приятна и ползотворна работа!

Авторите

ОСОБЕНОСТИ НА ОБУЧЕНИЕТО ПО ЛИТЕРАТУРА В ШЕСТИ КЛАС

Същността на феномена художествена словесност не може да бъде изяснен от учителя, не може да бъде разбран от учениците, ако не се познават и не се отчитат техните психофизически особености и литературна подготовка. Различни науки като психология, педагогика, методика, социология, литературознание и др. се занимават с проблемите, свързани с възприемателните способности на учениците. Вече се знае много за ученика като читател, за закономерностите в неговото литературно развитие, както и за зависимостта между възрастови особености, житейски опит и литературно образование.

Психолозите определят три основни стадия в развитието на младежите: ранна юношеска възраст (10 – 12 години), старша (зряла) юношеска възраст (13 – 14 години) и период на ранна младост (15 – 18 години).

Учениците от шести клас на българското училище можем да съотнесем към първата възрастова група: ранната юношеска възраст (10 – 12 години). Наистина литературното и общото умствено развитие на учениците се формира по различни закони, но е несъмнено, че между тях съществува връзка. Според изследователите границите на основните етапи в литературното развитие на учениците в общи линии съвпадат с характерните особености на посочените възрастови групи. Разбира се, трябва да се има предвид, че всяко деление на подрастващите във възрастови групи е условно, тъй като тяхното развитие зависи не само от възрастта, но и от най-различни фактори: от духовното израстване на всеки човек, от социалните, битовите, психологическите условия, при които той живее и се възпитава, и не на последно място – от неговите индивидуални възможности.

Във възрастовата характеристика на учениците от една възрастова група въпреки различията, които има дори в един клас, са налице и редица общи тенденции. Ще набележим точно тези общи черти в развитието на учениците от шести клас, защото те трябва неминуемо да бъдат отчитани, за да се постигне следването на принципа гостъпност.

Ранната юношеска възраст, в която са петокласниците и шестокласниците, обхваща годините, когато те откриват за себе си нов свят от преживявания, побуди и влечения.

Това прави техните възприятия много по-сложни от тези на учениците от началните класове. По-сложно става и отношението към света, който ги заобикаля. Според психолозите: „**Главно и специфично ново в личността на юношата... е появата у него на представата за това, че той вече не**

е дете“.¹ Независимо от това обаче, че се мислят за големи и се стремят да се гържат като големи, учениците на тази възраст си остават още деца: отличават се с повишена емоционалност и богато въображение, трудно концентрират вниманието си за дълго време върху едно и също нещо, лесно се възмушават, отличават се с бурни реакции. Затова е необходимо отношението към шестокласниците да бъде като към големи ученици, но да се помни, че те все още са деца. За да се задържи вниманието им, трябва да се сменят различни дейности: в часа може да се „почете“, „попише“, „поговори“, „порисува“, „поиграе“, „попее“ и т.н.

Точно повишената емоционалност, богатото въображение и бурното изживяване определят въодушевеното възприятие на художествения текст. Юношите лесно се „заразяват“ от чувството на автора, представят си живо изобразените картини и герои, нещо повече: лесно сами фантазират и изразяват чувства. Според Л. С. Виготски творческите способности на десет-дванадесетгодишните най-пълно се проявяват точно в областта на литературата. Засилва се интересът към изкуството като цяло. Предишните вкусове и симпатии се поставят на преоценка. В тази възраст увлеченията са насочени повече към подвизи, героика, приключения. Предпочитанията са към герои, носители на силни и ярки страсти. Мечтите и въображението са толкова живи, богати и завладяващи, че често водят до сливане на реалното с въображаемото.

Чувството, че са големи, вече кара юношите да отхвърлят подчертаната фантастика. Приемат приказките като „неправдоподобни“, предназначени за деца, но обичат да четат приказки. Десет-дванадесетгодишните ученици все още имат наивно-реалистично отношение към художествения текст и в цялост към изкуството. Това лесно пробужда въображението им – могат да си представят и опишат нещо, което не са виждали (например море или гворец), бурно реагират на прочетеното. Личи стремеж да се „видят“ в повествованието, говорят за героите като за свои познати, готови са да „поправят“ писателя, отхвърлят книги с тъжен край, искат непременно да възтържествува справедливостта. Когато оценяват литературни герои, се ръководят само от нравствени критерии: приемат доброто – отхвърлят злото; възхищават се от силния, находчивия, смелия – презират слабия, глупавия, страхливия.

¹ Возрастная и педагогическая психология. Москва, 1973, с. 106.

При учениците от началния курс наивно-реалистичното възприемане на гаден текст е нещо естествено. Това е така, защото, както пише психологът Божович: „Конкретността на детското мислене не е случайна: тя е свързана... с неговата потребност колкото се може по-широко и по-пълно да се запознае с явленията от света, да получи достатъчно знания и навици...“.²

В шести клас обаче вече трябва читателската култура на учениците да се издигне на ново равнище. Това означава да се развиват естетическото възприемане, възпроизвеждащото въображение, логическата мисъл, паметта, т.е. учениците трябва да бъдат възпитавани да мислят литературно.

Шести клас се явява междинен за прогимназиалния етап на средното училище. С работата в пети клас е осъществен преходът между начален и среден етап в образованието, променен е подходът към литературния текст, сменени са съответно и методическите форми на работа, повишени са изискванията при анализа и интерпретирането на художествения текст. За да се осъществи приемственост в работата между пети и шести клас, трябва да се използват знанията и уменията на учениците за работа върху художествен текст, познанията им върху понятията от теория на литературата, уменията им да създават писмен и устен текст. Това налага да се отчита изученото в пети клас.

В шести клас, който е междинен за прогимназиалния етап на основната образователна степен, продължава работата за развиване и усъвършенстване на литературната компетентност. В резултат на обучението по литература в края на пети клас учениците трябва да са овладели определен обем от знания и умения, повишаващи литературната компетентност, чрез която се достига до определено равнище на социокултурна компетентност.

На какво ниво е литературната подготовка на учениците до шести клас:

- в пети клас се развиват и допълват формираните до четвърти клас начални представи за художествена образност;

- изградени са познания за художествената условност на творбите и на изобразения в тях художествен свят; в контекста на съпоставката между различните видове словесно изкуство е осмислена взаимовръзката реалност – художествен свят;

- познава се значението на понятията *епитет*, *сравнение*, *олицетворение*;

- осмислени са на практическо ниво представи за стихова организация на текст;

- на практическо и теоретично равнище са изградени знания за различните типове художествена словесност: *мит*, *фолклор*, *литература*, и за фолклорните жанрове: *приказка*, *народна песен*, *легенда*; на емпирично равнище са обогатени знанията за специфичния характер на литературните жанрове: *стихотворение*, *авторска приказка*, *роман*;

- формиран са теоретични познания, свързани със съдържателните, структурните и комуникативните особености на творбите и с техния образен свят: *сюжет*, *епизод*, *време* и *пространство*, *конфликт*, *образ на героя*.

В пети клас у учениците са изградени умения:

- да коментират моралните и нравствените ценности и представи, изразени в художествените произведения, и да ги съпоставят с личния си опит;

- да откриват и коментират проявените в творбите образи като израз на определени ценности и идеи;

- да осмислят общочовешките представи за добро – зло, красиво – грозно, справедливо – несправедливо;

- да изразяват нравствена оценка за събитията и героите в произведенията и да посочват причините за нея;

- да извеждат особеностите на художествения свят на творбите (историческа епоха, идейна проблематика, основни конфликти и герои);

- да съпоставят художествени творби от различни култури и епохи, като търсят общото и различното.

В пети клас са изградени следните знания и умения, свързани с комуникативните практики на устното и писмено общуване:

- знания за структурата на изказването;

- умения за изготвяне на план и за събиране на информация по зададена тема;

- знания за основните части на писмения текст и за тяхната функция;

- умения за анализиране на текстове с оглед на тяхната структура;

- знания за същността и структурата на включените в програмата за съответния клас учебни жанрове и умения за създаване на: *трансформиращ преразказ*, *разказ по въображение*, *разказ по зададени опори*.

За да се осъществи плавен и пълноценен преход към литературното обучение в шести клас, е необходимо при началния преговор да се актуализират знанията и уменията, придобити в пети клас. Ако се установят пропуски, те своевременно трябва да се запълнят с индивидуална работа във всеки конкретен клас.

² Божович, Л. И. Личност и её формирование в детском возрасте. Москва, 1968, с. 145.

УЧЕБЕН КОМПЛЕКТ ПО ЛИТЕРАТУРА ЗА 6. КЛАС НА ИЗДАТЕЛСТВО „БУЛВЕСТ 2000“

Учебният комплект по литература за 6. клас на издателство „Булвест 2000“ включва учебник, електронен вариант на учебника, комплект работни листове, книга за учителя. Всички компоненти от учебния комплект са съобразени с Държавните образователни стандарти за учебно съдържание по литература за основната степен на прогимназиалния етап и с учебната програма по литература за 6. клас от 2016 г.

Учебникът по литература, електронният му вариант и работните листове към учебника са свързани помежду си методически и структурно, като взаимно се допълват. Така например в учебника и в работните листове рубриките са озаглавени по сходен начин, за да ориентират и учителите, и учениците във вида на задачите и в целта, с която се изпълняват. Част от упражненията от учебника, които са предвидени за писмено изпълнение (попълване на таблици, изработване на схеми и др.), са включени в работните листове с предвидени редове за писане. Използването на целия комплект дава възможност да се работи през годината пълноценно и целенасочено както в задължителните, така и в избираемите часове по литература. Реализирането на очакваните резултати, заложили в програмата, може да се постигне, ако се следва предложението в учебника и в помагалата методически апарат.

1. Учебникът по литература за 6. клас – съдържателни, структурни и функционални особености

Структурата на учебника по литература за 6. клас се определя от спецификата на литературата като изкуство и като учебен предмет, от конкретните цели и задачи (според ДОС) и от психо-физическото равнище на учениците.

В учебника се следва традиционният за прогимназиалния курс на българското училище христоматиен принцип – включени са художествените текстове, предвидени за изучаване от учебната програма.

В началото на учебника са обяснени рубриките към уроците и условните знаци, използвани в него. Включен е и пътеводител, чрез който учениците могат лесно да се ориентират в структурата на учебника.

Текстовете са придружени от богат илюстративен материал, който по различен начин онагледява смисъла на изучаваните произведения.

Уроците са организирани в **четири раздела**, определени от учебната програма:

- I. Човекът и природата
- II. Човекът и изкуството
- III. Човекът и гругите

IV. Да можем добре да говорим и да пишем
Към всеки художествен текст е предложена пълна урочна система. Тя е определена от смисловата натовареност на текста и от възрастовите особености на шестокласниците. Учителите ще бъдат улеснени от това, че са включени цялостно и пълно разработени всички уроци за *нови знания* и за *упражнения* според процентното им съотношение, определено от учебната програма по литература. Темите на различните видове уроци са изписани на подложки с различен цвят, което ги прави лесно разпознаваеми.

Очакваните резултати, заложили в програмата, се постигат в резултат на това, че всички уроци към един художествен текст са взаимно свързани и йерархически подчинени на водещата тема в интерпретацията. За реализацията на уроците от голямо значение са логически добре подобрите рубрики, които дават знания, припомнят знания, организират самостоятелното мислене на учениците и прилагането на наученото. Рубриките са:

Да припомним наученото – припомня и затвърждава знания от предишни класове.

Да разчетем текста – предлага въпроси и задачи, които осигуряват възможности за различни прочити на текстовете. Към някои по-трудни въпроси има редица помощни, които, от една страна, подпомагат учениците да проникнат по-задълбочено в текста и да постигнат неговото по-пълно осмисляне, а от друга страна, ги улесняват да създават цялостен и пълен устен или писмен отговор.

Да знаем повече – поднася знания, необходими за осмислянето на заложените в текстовете образи, картини, послания и др.

Да четем с разбиране – представя примерни анализи на изучаваните художествени текстове и помага на учениците да отговорят на въпросите от рубриката „Да разчетем текста“.

Енциклопедия – дава сведения от различни области на науката и живота.

Да приложим наученото – съдържа конкретни задачи, чрез изпълнението на които се формират умения за създаване на устен и писмен текст, за сравняване и сопоставка, за работа в екип по проект и др.

Дискусионен клуб – предлага теми за дискусии, които свързват изучаваните художествени текстове с проблемите в реалния живот и дават възможност да се защити лична позиция.

Да проверим – предлага тестови задачи за проверка, оценка и самооценка на знанията и уменията. Рубриката се появява в два случая – в последното упражнение към изучаван художествен текст и в края на раздел. В първия случай рубриката съдържа пет тестови задачи, от които една е с отворен отговор. Във втория случай (за установяването на равнището на знанията и уменията в началото на учебната година, след всеки раздел и в края на учебната година) се предлагат два варианта на тестови задачи (12 – с предложени отговори, от които верен е само един, и 1 – за създаване на писмен текст). Приложена е и примерна скала за оценяване и самооценяване на постиженията на учениците.

В урочната система строго определено място имат *уроците за обобщение* и за *преговор*. След всеки раздел е предвиден урок за обобщение, в който се синтезират и се свързват всички теми и проблеми в изучените художествени текстове. В него чрез съпоставки между изучените произведения се извеждат принципни положения и се дават фонови знания.

Предложени са две теми за *преговор* – в началото и в края на учебника.

В края на учебника са включени две приложения – „Как да се подготвим за участие в дискусия?“ и „Мотиви в художествените текстове, изучени в 6. клас“. В първото се извеждат систематизирани знания за участието в дискусия, онагледени с примери и организирани в алгоритъм. Във второто приложение са представени чрез цветна схема мотиви, които са интерпретирани в изучаваните през годината художествени текстове.

2. Особенности на електронния вариант на учебника по литература за 6. клас

Електронният вариант на учебника по литература за 6. клас на издателство „Булвест 2000“ е предназначен за работа в клас под непосредственото ръководство на учителя и за самостоятелна работа на учениците. Той може да подпомогне преподавателите при подготовката им за провеждане на уроците, да направи груповата работа с учениците в час по-забавна, по-интересна и по-успешна чрез използването на разнообразни електронни продукти, осигуряващи прилагането на съвременни интерактивни методи и техники в учебния процес.

Електронният вариант на учебника по литература за 6. клас включва:

- **всички урочни статии от книжното тяло** на учебника, достъпни като електронен продукт;
- **интерактивни задачи и упражнения** към урочните статии с разнообразен формат;
- **аудиоматериали**, съдържащи изпълнения на изучавани художествени текстове;

- **мултимедийни разработки** с информация за живота и творчеството на изучаваните автори, както и допълнителна информация;
- **графични материали**, включващи отделни фотографии и галерии със снимки, онагледяващи изучаваните текстове;
- **алгоритми и образци** за създаване на ученически текстове;
- **линкове** към интересни обекти в интернет, които обогатяват задължителното учебно съдържание;
- **различни по формат тестови задачи** за проверка и оценка на знанията и уменията на учениците.

Електронният учебник по литература за 6. клас дава на учителя следните възможности:

- **да преподава** предвиденото от програмата учебно съдържание, като активизира различни рецептори на учениците и по този начин да оптимизира възприемането и осмислянето на информацията;
- **да актуализира** своевременно и в желан обем информация, изучавана в предишни часове;
- **да затвърдява** знания и умения, при овладяването на които учениците срещат трудности;
- **да олекотява** осмислянето на учебното съдържание чрез акцентирание на отделни елементи от урока, като използва всички инструменти, които предоставя софтуерният продукт;
- **да онагледява** учебния материал чрез визуални и звукови средства;
- **да въвежда** по своя преценка допълнителна информация по всяка тема от включеното в учебниците съдържание;
- **да осъществява** ефективни междупредметни връзки;
- **да повишава** качеството на проверката и оценката на знанията и уменията, овладени от учениците, чрез използване на мултимедийно представени задачи с разнообразен формат;
- **да поставя индивидуални задачи на всеки ученик**, да си разменя бележки и съобщения с учениците и много други активности.

Електронният учебник по литература за 6. клас може да се използва в онлайн (с интернет) режим, а след изтегляне на електронните учебници и ресурсите – и в офлайн (без интернет) режим. Електронната платформа позволява достъп по всяко време от всяко място до учебното съдържание от стационарни (персонални компютри, лаптопи) и различни мобилни устройства (смартфони, планшети) с различни платформи Windows,

Android и iOS. Всяка актуализация на учебното съдържание се появява автоматично в библиотеката на потребителя.

Чрез използването на електронния вариант на учебника по литература за 6. клас в обучението се прилагат на практика дидактическите принципи нагледност и активност. Не трябва да се забравя, че работата с електронния вариант на учебника не трябва да е самоцелна. Необходимо е използването му по време на уроците да се съчетава функционално с традиционните средства на обучение.

3. Специфика на комплекта работни листове по литература за 6. клас

Помагалото е предназначено да организира работата на учениците в часовете по литература и да ги направи по-активни. С него се цели да се помогне на шестокласниците в самоподготовката им у дома, да им се даде възможност по-загълбочено и пълноценно да усвоят предвиденото от програмата учебно съдържание.

Упражненията и задачите в работните листове дават възможност на преподавателите да проверят наученото от учениците под формата на домашни или контролни упражнения. Чрез тях могат да получат конкретна обратна информация за усвоените знания и умения, както и да преценят развитието на своите ученици, като проследят работата им в помагалото в рамките на срока или на учебната година.

Тъй като във всеки работен лист е предвидено място за изпълнение на задачите, помагалото замества тетрадките за работа в клас, за домашна работа, за писмени упражнения и за контролни работи.

Комплектът съдържа общо **15 работни листа** и **12 места**. Дванадесет от работните листове са върху художествените текстове, предвидени за изучаване от програмата по литература за 6. клас. Задачите и упражненията към всяко произведение са разнообразни по съдържание и по начин на изпълнение – подреждане на епизоди, попълване на таблици, изработване на схеми, откриване на верни твърдения и редактиране на грешни, характеризирани на герои, откриване на цитати, с които се илюстрират определени твърдения, и т.н.

Задачите и упражненията във всеки работен лист са организирани в следните рубрики:

- **Да затвърдим и разширим знанията и уменията** – упражненията и задачите са за наблюдение и анализ.

- **Да приложим наученото** – задачите и упражненията са насочени към практическото прилагане на придобитите знания, например да се сравнят изучавани произведения или герои от тях.

- **Да проверим наученото** – към всеки работен лист е приложен тест за проверка и оценка на знанията и уменията на учениците върху изучавания художествен текст. Задачите са два вида – с посочени отговори, от които верен е само един, и задачи, изискващи от учениците да напишат кратък отговор. Всяка задача е оценена с различен брой точки според трудността на изпълнение.

В края на помагалото са приложени верните отговори на тестовите задачи и примерна скала за превръщане на точките в цифрова оценка.

Три работни листа са предвидени за създаване на *характеристика на герой*, на *описание на пейзаж в художествен текст* и на *сбит преразка*. Всеки от тях предлага задачи за създаване на съответния текст, които са структурирани в алгоритъм. Това методическо решение дава възможност на учениците да бъдат по-самостоятелни, да се научат сами да анализират собствените си текстове, да откриват в тях допуснатите слабости и да ги редактират.

4. Книга за учителя – предназначение и съдържание

Книгата за учителя представя особеностите на обучението по литература в 6. клас, като акцентира върху възрастовите особености и рецептивните възможности на шестокласниците. Тя дава необходимата на учителя информация за съдържанието, структурата и предимствата на учебника, на помагалото „Комплект работни листове по литература за 6. клас“ и на електронния вариант на учебника по литература. Предлага насоки за тяхното рационално използване в различните видове часове през учебната година.

Книгата за учителя включва: Учебна програма по български език и литература, компонент *литература* за VI клас (общообразователна подготовка), откъс от ДОС, примерно годишно разпределение, методически идеи и указания за реализиране на всички теми, включени в учебника.

ПЕДАГОГИЧЕСКА ТЕХНОЛОГИЯ, ИЗПОЛЗВАНА ЗА РЕАЛИЗИРАНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА В УЧЕБНИЯ КОМПЛЕКТ ПО ЛИТЕРАТУРА

1. Педагогическата технология като процедура

Педагогическата технология в съвременното обучение се разбира като процедура, която обединява различни операции по конструиране, формиране и контрол на знания, умения и навици, съобразени с поставените цели. Докато познатите учебни методи показват само по какъв начин се осъществява учебната дейност, то педагогическата технология се разбира като цялостна процедура, която включва повече компоненти:

- *цел;*
- *научни идеи, на които се опира;*
- *система от дейности на учителя и на ученика;*
- *резултати и др.*

Специално внимание отново трябва да се отдели на предварителното осмисляне и на избора на подходите, методите, средствата и условията, чрез които се постигат заложените според програмата цели.

Оценката на резултатите от обучението показва качеството на постигнатото в образователния процес. В учебния комплект по литература авторите залагат на следните педагогически технологии:

- **Учене, основано на опит върху познание**

Например при изучаването на „Моето семейство и други животни“ се представя моделът за работа върху глава от роман (част от по-голям художествен текст). Тълкуването на всички откъси от романи, изучавани в следващи часове („Под игото“, „Принцът и просякът“, „Автобиография“ и „Малкият принц“), се основава на опита, който се получава от многократното прилагане на посочения модел. Така се постигат обогатяване и затвърдяване на знанията и изграждане на умения.

- **Проблемно базирано обучение**

Художествените текстове, които се изучават в училище, откриват широка възможност за проблемно базирано обучение. Те са класически произведения от българската и от чуждата литература и поставят значими проблеми – *личностни* („Косачи“), *колективни* („Отечество любезно, как хубаво си ти!“), *социални* („Косачи“, „Братчетата на Гаврош“, „Принцът и просякът“), *общочовешки* („Малкият принц“, „Автобиография“, „Художник“ и др.).

Проблемно базираното обучение в учебника се постига главно чрез дискуссионни елементи и дискусии, теми за които са предложени към всеки художествен текст. Например върху „Отечество любезно, как хубаво си ти!“ елемент на дискусия е задачата за защита на едно от няколко предложени твърдения, а децата използват натрупания опит,

за да изразяват лична позиция и да се аргументират при участието си в дискусии в следващите часове.

- **Проектно ориентирано обучение**

В учебника се предлагат редица проекти за изпълнение от учениците. Те са свързани с търсене, откриване и систематизиране на информация, която трябва да се илюстрира с подходящи материали (снимки, рисунки и др.) и да се представи под формата на мултимедийна презентация. Работата по такива задачи изисква децата да работят по групи и да координират дейностите си. Така се създават умения за работа в екип.

- **Развитие на критическото мислене чрез четене и писане**

Развитието на критическото мислене на учениците се постига чрез прилагането на анализ и интерпретация на художествения текст. Тези дейности в учебника са организирани пряко чрез рубриците „Да разчетем текста“ и „Да четем с разбиране“. Авторите гледат концепцията си на визията, че художественият текст е многозначен и многопластов и не позволява еднозначно тълкуване. Това разбиране постепенно възпитава у учениците критическо мислене. То трябва да се проявява и при четенето на художествения текст, и при писането за него.

2. Методи, похвати, форми и средства, използвани в учебника

Трябва да се има предвид, че в зависимост от възрастта на учениците в обучението по литература неминуемо доминира един от следните методи: *евристичен*, *репродуктивен* и *изследователски*. Неоснователно е очакването, че в шести клас трябва да бъде използван преди всичко *репродуктивен метод*. Без да се отхвърля изцяло този метод, трябва да се каже, че авторите на учебника използват като основен метод евристичния с всички негови форми и средства. Това е продиктувано от характера на съвременното обучение, което дава по-голяма свобода на учениците и търси тяхното пряко участие в учебния процес.

При шестокласниците не може да се говори за цялостно използване на изследователски метод, но младото поколение не приема нещо, което не е резултат от гадено проучване и изследване. Тази особеност стои в основата на съвременната педагогическа технология. В учебника това изискване е осъществено чрез рубриците „Да приложим“ и „Дискуссионен клуб“. Частичен изследователски метод се прилага и при изпълнението на проекти, които са съобразени с възрастта на учениците – провеждане на проучване, анализиране и обобщаване на откритата информация, формулиране на изводи.

Традицията в българското училище е наложила *христоматийния принцип* в учебника по литература. По тази причина след художествения текст главно място заемат въпросите и задачите (рубриката „Да разчетем текста“), които стоят в центъра на работата в часа. Чрез тях се осъществява диалогът между учителя и учениците и се пробужда интересът, който обезпечава съучастие и осъзната съпричастност в работата на ученика. По тази причина в учебника (при всеки урок) първо стоят въпросите и задачите върху текста и цялата дейност на учителя трябва да е насочена към евристичното извеждане на отговорите. Учениците трябва пряко да участват в извеждането на тези отговори – да откриват тези отговори.

Авторите считат, че тази дейност не може да стане без допълнителна помощ. Не може да се иска ученикът да открие нещо, ако няма поне елементарна представа за явлениято или не се опира на предишни знания или на опита си. Авторите последователно прокарват тези виждания при осъществяване на педагогическата технология. Това обяснява присъствието на рубриките „Да припомним“, „Да знаем“, „Да четем с разбиране“ и „Енциклопедия“.

Успешното използване на тези рубрики обезпечава отговорите на учениците. Децата стават активни, когато им е ясно какво ги питат, и отговарят, когато имат определени знания, когато са ангажирани емоционално, когато са съпричастни към проблемите, които се разглеждат.

Към педагогическата технология ще добавим и някои форми и средства, които са свързани с работата на учителя извън учебния час:

- *екскурзии;*
- *посещения на музеи;*
- *посещение на изложби;*
- *организиране на изложби;*
- *инсцениране на определени художествени текстове и др.*

Тази извънкласна дейност се провежда успоредно с учебната и във връзка с други изкуства и дисциплини. Това дава възможност учениците да съпоставят и оценяват самостоятелно литературните текстове и да разбират значението на междупредметните връзки.

3. Проверка, оценка и самооценка на знанията и на уменията на учениците – възможности, предложени в учебника

Няма никакво съмнение, че получаването на трайни и системни знания в значителна степен зависи от това как е организирана проверката на тези знания. Тя не трябва да се свежда от учителя до поставяне на една цифрова оценка. Проверката трябва да има обучаващ характер. В програмата е предвидено

следното съотношение при формиране на сръчната и на годишната оценка:

Текущи оценки от устни и от писмени изпитвания	60%
Оценки от контролни и от класни работи	20%
Оценки от други участия (работа в час, изпълнение на домашна работа, работа по групи и др.)	20%

Текущата оценка според изискването се определя въз основа на устни и писмени изпитвания.

Оценката за *устно изпитване* се поставя върху отговорите на учениците по време на беседата. Тук не става въпрос за цифрова оценка, която се поставя на всеки ученик по даден въпрос. Тя е сумарна оценка, резултат от наблюдението на учителя върху отговорите на учениците по време на беседата. В този смисъл учителят поставя оценка на отделни ученици, но в същото време преценява състоянието на подготовката на целия клас върху определен художествен текст, върху раздел и т.н.

В съвременното литературно обучение по-голяма роля има *писменото изпитване* (не става въпрос за писмените съчинения). В учебника по литература са предложени различни видове тестови задачи за проверка, оценка и самооценка:

- за установяване на равнището на знания и умения в началото и в края на учебната година (тестови задачи за установяване на входното и изходното равнище);
- за установяване равнището на знания и умения върху конкретен художествен текст и върху цял раздел.

Тестовите задачи са различни по формат и по трудност. Предложени са информация за точките, които носи всяка правилно решена задача, и примерна скала за превръщането на точките в цифрова оценка.

В 6. клас се предвиждат за изучаване следните видове писмени текстове:

- характеристика на герой;
- описание на пейзаж в художествен текст;
- сбит преразказ.

В учебника се предлага не само алгоритъм за създаване на тези текстове, но и алгоритъм за самооценяване и оценяване на създадения текст.

Според авторите на учебника *оценките от контролни и класни работи* не трябва да имат само цифрово изражение. За учителя те трябва да бъдат основание за преценяване на равнището на знания и умения за даден конкретен момент и да служат като ориентир за подобряване на работата му.

Оценката *от други участия* в учебната работа не трябва да се пренебрегва от учителите, защото тя допълнително мотивира децата.

РАБОТА С УЧЕБНИКА ПО ЛИТЕРАТУРА ЗА 6. КЛАС НА ИЗДАТЕЛСТВО „БУЛВЕСТ 2000“

Според програмата по български език и литература за компонента литература са предвидени 2,5 часа седмично, от които 0,5 часа за развиване на комуникативните компетентности. Това означава 85 часа по литература в рамките на учебната година, от които 17 часа са за развиване на комуникативните компетентности. Препоръчителното процентно разпределение между различните видове уроци в програмата е следното: за нови знания – 44%, за упражнения – 37%, за преговор – 6%, за обобщение – 6%, и за контролни и класни работи – 7%.

В учебника това препоръчително изискване е спазено, като са предложени:

- **19 теми** на уроци за нови знания, които трябва да се реализират в рамките на 37 часа;
- **20 теми** на уроци за упражнение, които трябва да се реализират в рамките на 32 часа;
- **2 теми** за преговор, за които са предвидени 4 часа;
- **3 теми** – за обобщение, за които са предвидени 5 часа;
- **5 места** в два варианта за контролни работи (за компонента литература се предвиждат 5 часа за контролни работи и 2 часа за класна работа).

От една страна, това процентно разпределение по видове уроци създава впечатление за ограничаване на учителя, особено на учителя по литература, който е склонен към по-разкрепостено мислене. Разбира се, че съществува тази опасност. От друга страна обаче, това разпределение е продиктувано от концепцията за обучение, в основата на което стои преди всичко превръщането на знанията в умения.

По принцип уроците за нови знания се отличават от тези за упражнение по цел. В обучението по литература обаче в съществителен план те не могат да се различават много, защото взаимно се допълват. И уроците за нови знания, и уроците за упражнение винаги са съобразени с художествения текст, който се изучава, и се подчиняват на тема, определена от него. Темите при различните видове уроци са разнообразни, но винаги са подчинени на основната идея, обективно разкрита в текста. Заедно с това те са формуирани така, че да водят до осъществяване на очакваните резултати, заложили в учебната програма. Всеки от двата вида уроци е звено в една верига, в която организирано и постепенно се постигат пълнота, задълбоченост и разнообразие. Така според възрастта

на учениците и според ограничения им литературен и житейски опит се изяснява художественият текст. Следва се принципът за единство на *научност и достъпност* – върви се от простото към сложното.

И уроците за нови знания, и уроците за упражнение са организирани предимно върху беседа с въпроси и задачи, подчинени на една тема, логически обвързани и йерархически подредени по трудност. В този смисъл няма рязка граница между двата вида уроци. Съществената разлика е, че при урока за *нови знания* учениците се запознават със съдържанието на конкретния художествен текст – чрез прочит на учителя/на учениците или чрез изслушване на актьорско изпълнение.

Обикновено първите въпроси от рубриката „Да разчетем текста“ водят към проверка на възприятията на учениците. В тази посока е и изясняването на значението на непознатите гуми.

Урокът за нови знания е основан върху беседа. Част от въпросите предполагат отговор, свързан с актуализация на стари знания, които се въвеждат с рубриката „Да припомним“. Рубриците „Да знаем“ и „Да четем с разбиране“ предлагат нови знания, които дават възможност на учениците да конструират отговорите си. Същата функция изпълнява и рубриката „Енциклопедия“. Най-често урочната статия завършва със задачите от рубриката „Да приложим“. Те също обогатяват знанията и опита на учениците, развиват уменията им и им дават възможност да оценят постиженията си.

В центъра на *уроците за упражнение* стои повторението на предишни знания и прилагането им в различа ситуация. Заедно с това тези уроци трябва да разширят, обогатят и затвърдят знанията и уменията на учениците. По тази причина в тези уроци рубриците носят същите заглавия. Всички упражнения имат точно определена тема. Тя е следвана последователно при въпросите, върху които е организиран урокът. Така у учениците се формират знания и умения за целенасочена работа.

Преговорните уроци в учебника имат конспективен характер. Като се отговаря на препоръчителното процентно разпределение, уроците за преговор са разположени в началото и в края на учебника. Урочните статии включват три компонента:

- инструкции за актуализиране на знанията по темата;

- задачи за прилагане на актуализираните знания;
- илюстративен материал, подпомагащ преговора.

Първата преговорна тема е: „*Какво научих в часовете по литература в 5. клас*“. Целта е да се актуализират знанията и уменията, усвоени в 5. клас, като се акцентира на онези от тях, при които учениците срещат по-големи трудности. Предложените по темата упражнения и задачи са съобразени с теста за установяване на входното равнище на знания и умения.

Втората преговорна тема е: „*Човекът и светът в художествената литература*“. Работата по тази тема подготвя учениците да се справят със задачите от теста за установяване на изходното равнище на знания и умения, придобити в часовете по литература в 6. клас.

Уроците за обобщение са предвидени за затвърдяване на знанията и на уменията върху художествените текстове, изучавани във всеки от трите раздела. Урочните статии съдържат три компонента:

- въпроси за обобщение;
- синтезирана информация по темата за обобщение;
- задачи за изпълнение в клас или за домашна работа.

За беседата в тези уроци трябва да се подберат възлови въпроси, предимно тези, на които се е спряло вниманието на учениците при изучаване на конкретните художествени текстове и които са възбудили повече спорове. Знанията не се представят детайлно, а обобщено. В уроците за обобщение са предложени задачи със занимателен и творчески характер.

Уроците за развиване на комуникативните компетентности следват строго наименованието на вида текст и мястото им в Програмата – включени са в отделен раздел („Да можем добре да говорим и да пишем“) в края на учебника. Предложени са:

- **3 теми** на уроци за нови знания, които трябва да се реализират в рамките на 6 часа;
- **5 теми** на уроци за упражнение, които трябва да се реализират в рамките на 11 часа.

Всички уроци за *нови знания* от този раздел притежават еднаква структура и включват:

- информация за същността на изучавания текст и неговите разновидности;
- алгоритъм за създаване на текста – етапи, стъпки, примери.

Уроците за упражнение съдържат:

- задачи за създаване на писмен или устен текст с инструкции и примери;
- упражнения за формиране на конкретни уме-

ния, необходими за създаването на определен вид текст (например за създаването на сбит преразказ учениците трябва да умеят да отделят важната информация от подробностите в текста);

- контролни въпроси, чиито отговори дават възможност на учениците да посочат постиженията и слабостите на свои и на чужди текстове (устни и писмени). Същевременно тези въпроси дават насоки за редактиране на допуснати грешки.

По отношение на уроците за развиване на комуникативните умения е необходимо да се направят следните уточнения:

Първо: Програмата изисква седмичният брой часове за развиване на комуникативните компетентности (в компонента *литература*) да е 0,5 часа. На практика това изискване се осъществява, като в годишното разпределение се планира един час на две седмици за развиване на комуникативните компетентности, като се започне от септември.

Второ: Според Наредба № 6 темите в учебника трябва *„да са в съответствие с последователността на темите за нови знания в учебната програма“*.

Тези две изисквания не могат да бъдат едновременно реализирани, защото влизат в противоречие. Темата „Характеристика на герой“ в програмата е на първо място сред темите за развиване на комуникативните умения. Създаването на устна и на писмена *характеристика на герой* обаче е тясно обвързано с изясняването на същността на новото понятие *характеристика на герой*, което се въвежда чак в третия раздел на програмата „Човекът и другите“ – при изучаването на главата „Радини вълнения“. Същото се случва и с темата „Описание на пейзаж в художествен текст“. Понятието *пейзаж* е ново и шестокласниците се запознават с него, когато изучават „Косачи“ – във втория раздел „Човекът и изкуството“. Последният (трети) вид писмена работа, предвидена за изучаване в шести клас, е сбит преразказ. Този вид преразказ е труден за създаване (дори за по-големи ученици), а и не всеки повествователен текст е подходящ за сбито преразказване. Такива са текстовете с обемен диалог и с множество описания. В този смисъл не е уместно сбитият преразказ да се въведе при изучаването на произведенията от раздела „Човекът и природата“ – първите две са стихотворения, а третото е откъс от главата „Бъчва със знания“ на романа „Моето семейство и други животни“. Оказва се, че нито една от темите за развиване на комуникативните умения в

Програмата за 6. клас (компонент литература) не може да се въведе в първите няколко седмици на учебната година. Ето защо авторите на учебника препоръчват в началото на годишното разпределение да се предвидят часове за развиване на комуникативни умения по теми от компонента български език, а след като се въведе понятието *пейзаж*

(„Косачи“), да се включат и темите от компонента *литература* в следната последователност: *описание на пейзаж в художествен текст, характеристика на герой, сбит преразказ*.

Комбинирано примерно годишно разпределение на темите по български език и по литература за 6. клас можете да намерите на сайта на издателство „Булвест 2000“.

УТВЪРДИЛ
 Директор:
 (Име, фамилия, подпис)

Примерно годишно тематично разпределение по литература за 6. клас

Съкращения: НЗ – нови знания; У – упражнение; ПР – преговор; КР – контролна работа; О – обобщение

ПЪРВИ УЧЕБЕН СРОК

Календар – седмица/месец	Тема	Вид на урока	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия	Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
1./IX	1. Начален преговор	ПР	Актуализиране на знания и умения, придобити 1. – 5. клас		Упражнява самоконтрол при изпълняване на дидактически и/или на комуникативни задачи, както и при учене с цел определяне на силните и слабите си страни, на своя стил на учене.	беседа	
1./IX	2. Начален преговор	ПР	Актуализиране на знания и умения, придобити 1. – 5. клас		Самонаблюдаване и наблюдаване на съучениците, упражняване на самоконтрол при изпълняване на дидактически и/или комуникативни задачи.	съпоставка беседа	
2./IX	3. Тест – входно равнище	КР	Установяване на входното равнище на знанията и уменията.		Упражняване на самоконтрол с цел определяне на силните и слабите си страни, на своя стил на учене.	тест	

Календар – седмица/месец	Тема	Вид на урока	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия	Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
2./IX	1. Човекът и природата 4. Човекът и природата	НЗ	Разбира особеностите на връзката между човека и природата. Познава различни пейзажни елементи. Обяснява въздействието на природата върху човека.		Изравяване на впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на различни езици – вербален, визуален (в т.ч. и изобразителен), музикален.	беседа устно изложение	
2./IX	„Хубава си, моя горо“ 5. Любов и тъга по родното пространство	НЗ	Различава и тълкува в „Хубава си, моя горо“ преживявания, настроения, състояния на героя.		Схематично представяне на теоретични знания.	беседа устно изложение	
3./X	6. Любов и тъга по родното пространство	НЗ	Различава в „Хубава си, моя горо“ словосъчетания, в които поне една от думите е употребена с пряко значение, а другата/другите – с преносно, и обяснява значението им за изграждането на смисъла на текста.		Съпоставяне и различаване на нормите и ценностите, валидни в различните общности в епохата на модерността, ретулиращи взаимоотношенията между индивида и общността.	беседа устно изложение	
3./X	7. Човекът и родната природа	У	Различава и тълкува в „Хубава си, моя горо“ преживявания, настроения, състояния на героя.		Изравяване на впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на различни езици – вербален, визуален (в т.ч. и изобразителен), музикален.	работа по групи индивидуални задачи	
4./X	„Отечество любезно, как хубаво си ти!“ 8. Отечеството – обичано и неоченено	НЗ	Различава в „Отечество любезно, как хубаво си ти!“ преживявания, настроения, състояния на героя и ги тълкува.		Схематично представяне на теоретични знания.	беседа устно изложение	

Календар – седмица/месец	Тема	Вид на урока	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия	Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
4./X	9. Отечество-то – обичано и неоченено	НЗ	Различава в „Отечество любезно, как хубаво си ти!“ словосъчетания, в които поне една от думите е употребена с пряко значение, а другата/другите – с преносно, и обяснява значението им за изграждането на смисъла на текста.		Спопоставяне и различаване на нормите и ценностите, валидни в различните общности в епохата на модерността, релативни взаимноотношенията между индивида и общността.	беседа устно изложение	
4./X	10. Човекът – стопанин и чужденец в родната земя	У	Различава в „Отечество любезно, как хубаво си ти!“ отклонения от обичайния за българската реч словоред и обяснява значението им за изграждането на смисъла на фразата и/или на текста.		Изравяване на впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на различни езици – вербален, визуален (в т.ч. и изобразителен), музикален.	работа по групи индивидуални задачи	
5./X	Из „Моето семейство и други животни“ 11. „Моето семейство и други животни“ – възнавущ спомен от детството	НЗ	Различава и тълкува в откъси от „Моето семейство и други животни“ действащите герои в сцените.		Схематично представяне на теоретични знания.	беседа устно изложение	
5./X	12. „Моето семейство и други животни“ – възнавущ спомен от детството	КР	Различава и тълкува в откъси от „Моето семейство и други животни“ действащите герои в сцените.		Самонаблюдаване и наблюдаване на случениците, упражняване на самоконтрол при извършване на дидактически и/или комуникативни задачи, както и при учене с цел определяне на собствените силни и слаби страни, на собствения стил на учене.	беседа устно изложение	

Календар – седмица/месец	Тема	Вид на урока	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия	Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
6./XI	13. Пътят към знанието – непосилен труд или забавление	У	Обяснява мотивацията на герой чрез сюжета в откъси от „Моето семейство и други животни“.		Спопоставяне и различаване на нормите и ценностите, валидни в различните общности в епохата на модерността, релативизиращи взаимоотношенията между индивида и общността.	работа по групи индивидуални задачи	
6./XI	14. Интересът към природата като мотив за учене	У	Обяснява мотивацията на герой чрез сюжета в откъси от „Моето семейство и други животни“.		Изравяване на впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на различни езици – вербален, визуален (в т.ч. и изобразителен), музикален.	устно изложение дискусия	
6./XI	15. Човекът и природата	О	Актуализира и обобщава знанията и уменията върху раздела „Човекът и природата“.		Спопоставяне на изучавани в часовете по литература текстове с текстове, изучавани в часовете по чужд език, въз основа на общи мотиви и/или обща жанрова принадлежност.	беседа индивидуални задачи работа по групи творческа задача	
7./XI	16. Тест – I раздел	КР	Установяване на равнището на знания и умения върху раздела „Човекът и природата“. Проверка, оценка и самооценка.		Упражнява самоконтрол при изпълняване на дидактически и/или на комуникативни задачи, както и при учене с цел определяне на силните и слабите си страни, на своя стил на учене.	тест	
7./XI	II. Човекът и изкуството 17. Светът на изкуството	НЗ	Разбира особеностите на изкуството като творческа дейност. Познава различни видове изкуства. Обяснява специфичните особености на литературатурата като вид изкуство.		Изравяване на впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на различни езици – вербален, визуален (в т.ч. и изобразителен), музикален.	беседа устно изложение	
8./XI	„Косачи“ 18. Героите на разказа „Косачи“ между суровата реалност и красивата измислица	НЗ	Разпознава жанрови характеристики на разказа, проявени в „Косачи“. Различава и тълкува в „Косачи“ действията и разбитие на герой в сюжета.		Спопоставяне и различаване на нормите и ценностите, валидни в различните общности в епохата на модерността, релативизиращи взаимоотношенията между индивида и общността.	беседа устно изложение	

Календар – седмица/месец	Тема	Вид на урока	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия	Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
8./XI	19. Героите на разказа „Косачи“ между суровата реалност и красивата измислица	НЗ	Обяснява мотивацията на героите в „Косачи“. Познава значението на понятието „повествовател“. Обяснява функциите на повествователя за изобразяването на човека и света в „Косачи“.		Самонаблюдаване и наблюдаване на стучениците, упражняване на самоконтрол при изпъняване на дидактически и/или комуникативни задачи, както и при учене с цел определяне на собствените силни и слаби страни, на собствения стил на учене.	беседа устно изложение индивидуални задачи работа по групи	
8./XI	20.пейзажът и повествователят в разказа „Косачи“	У	Познава значението на понятието „пейзаж“. Обяснява функциите на пейзажа за изобразяването на човека и света в „Косачи“.	повествовател пейзаж	Изразяване на впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на различни езици – вербален, визуален (в т.ч. и изобразителен), музикален.	индивидуални задачи творческа задача	
9./XI	21. Описание на пейзаж в художествен текст	НЗ	Създава в устна и в писмена форма описание на пейзаж в художествен текст с цел да изрази естетическата си представа за описваните елементи.		Изразяване на впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на различни езици – вербален, визуален (в т.ч. и изобразителен), музикален.	беседа устно изложение	
9./XI	22. Ролята на изкуството според разказа „Косачи“	У	Различава и тълкува в „Косачи“ действията и ролята на героите в сюжета.		Изразяване на впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на различни езици – вербален, визуален, музикален.	устно изложение дискусия творческа задача тест	
10./XI	„Художник“ 23. Ролята на изкуството в човешкия живот	НЗ	Различава и тълкува в „Художник“ преживявания, настроения, състояния на героя.		Изразяване на впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на различни езици – вербален, визуален (в т.ч. и изобразителен), музикален.	беседа устно изложение	

Календар – седмица/месец	Тема	Вид на урока	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия	Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
10./XI	24. Изкуството като творческа дейност	У	Различава в „Художник“ словосчетания, в които поне една от думите е употребена с пряко значение, а група/другите – с преносно, и обяснява значението им за изграждането на смисъла на текста.		Използване на книги от електронни библиотеки и на групи електронно базирани информационни източници за изпълнение на конкретна изследователска задача. Използване на мултимедия за представяне на продукти от изпълнение на конкретна изследователска задача.	устно изложение дискусия индивидуални задачи работа по групи творческа задача тест	
10./XI	Из „Под игото“, част I, глава XVII „Представлението“ 25. Театърът – спасение от делника и колективното преживяване на мечтата за свобода	НЗ	Различава и тълкува в главата „Представлението“ от „Под игото“ действията и разбитието и/или разкриването на героите в сюжета.		Съпоставяне и различаване на нормите и ценностите, валидни в различните общности в епохата на модерността, релуцращи взаимоотношенията между индивида и общността.	беседа устно изложение	
11./XII	26. Описание на пейзаж в художествен текст	НЗ	Създава в устна и в писмена форма описание на пейзаж в художествен текст с цел да предизвика у слушателя естетическо преживяване, подобно на породеното от непосредственото общуване с художественото описание.		Изравяване на впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на различни езици – вербален, визуален (в т.ч. и изобразителен), музикален.	беседа устно изложение	
11./XII	27. Театърът – спасение от делника и колективното преживяване на мечтата за свобода	НЗ	Обяснява функциите на повествователя за изобразяването на човека и света в главата „Представлението“ от „Под игото“.		Съпоставяне и различаване на историческите и литературните разкази и образи на света, създадени от различни автори.	беседа устно изложение индивидуални задачи	

Календар – седмица/месец	Тема	Вид на урока	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия	Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
12./XII	28. Театърът – спасение от делника и колективното преживяване на мечтата за свобода	НЗ	Обяснява мотивацията на героите в главата „Представлението“ от „Под игото“.		Изравяване на впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на различни езици – вербален, визуален (в т.ч. и изобразителен), музикален.	беседа устно изложение индивидуални задачи	
12./XII	29. Смях, съзид и патриотичен възторг в „Представлението“	У	Свързва примери за проблеми и конфликти от главата „Представлението“ от „Под игото“ с лични идеи, за да обоснове собствена гледна точка.		Съпоставяне и различаване на нормите и ценностите, валидни в различните общности в епохата на модерността, регулиращи взаимоотношенията между индивида и общността.	устно изложение diskusia индивидуални задачи	
12./XII	30. Смях, съзид и патриотичен възторг в „Представлението“	У	Свързва примери за проблеми и конфликти от главата „Представлението“ от „Под игото“ с лични идеи, за да обоснове собствена гледна точка.		Съпоставяне и различаване на историческите и литературните разкази и образи на света, създадени от различни автори.	работа по групи творческа задача тест	
13./XII	31. Човекът и изкуството	О	Актуализира и обобщава знанията и уменията върху раздела „Човекът и изкуството“.		Самонаблюдаване и наблюдаване на случениците, упражняване на самоконтрол при изпълняване на дидактически и/или комуникативни задачи, както и при учене с цел определяне на собствените силни и слаби страни, на собствения стил на учене.	беседа устно изложение индивидуални задачи	
13./XII	32. Човекът и изкуството	О	Актуализира и обобщава знанията и уменията върху раздела „Човекът и изкуството“.		Самонаблюдаване и наблюдаване на случениците, упражняване на самоконтрол при изпълняване на дидактически и/или комуникативни задачи, както и при учене с цел определяне на собствените силни и слаби страни, на собствения стил на учене.	беседа устно изложение индивидуални задачи творческа задача	

Календар – седмица/месец	Тема	Вид на урока	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия	Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
14./I	33. Тест – II раздел	КР	Установяване на равнището на знания и умения върху раздела „Човекът и изкуството“. Проверка, оценка и самооценка.		Самонаблюдяване и наблюдаване на стученциите, упражняване на самоконтрол при изпъняване на дидактически и/или комуникативни задачи, както и при учене с цел определяне на собствените силни и слаби страни, на собствения стил на учене.	тест	
14./I	34. Описание на пейзаж в художествен текст	У	Създава в писмена форма описание на пейзаж в художествен текст с цел да: изрази естетическата си представа за описваните елементи. Спазва книжовни езикови правила.		Изравяване на впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на различни езици – вербален, визуален (в т.ч. и изобразителен), музикален.	устен текст индивидуални задачи	
15./II	35. Описание на пейзаж в художествен текст	У	Създава в писмена форма описание на пейзаж в художествен текст с цел да изрази естетическата си представа за описваните елементи. Спазва книжовни езикови правила.		Изравяване на впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на различни езици – вербален, визуален (в т.ч. и изобразителен), музикален.	писмен текст индивидуални задачи	
15./I	III. Човекът и другите 36. Човекът и другите	НЗ	Знае значението на думата „друг“ и онагледява с примери другостта. Разбира и обяснява отношението аз и другите.		Съпоставяне и различаване на нормите и ценностите, валидни в различните общности в епохата на модерността, релуциращи взаимоотношенията между индивида и общността.	беседа устно изложение	

Календар – седмица/месец	Тема	Вид на урока	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия	Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
15./I	Из „Пог изгото“, част I, глава XI „Радни вълнения“ 37. Изпитът – празник на знанието, човечността и свободолубието	НЗ	Различава и тълкува в главата „Радни вълнения“ от „Пог изгото“ действащата и развитието и/или разкриването на героите в сюжета. Обяснява мотивацията на героите в главата „Радни вълнения“ от „Пог изгото“.		Спопоставяне и различаване на нормите и ценностите, валидни в различните общности в епохата на модерността, рекултуриращи взаимоотношенията между индивида и общността.	беседа устно изложение индивидуални задачи	
16./I	38. Изпитът – празник на знанието, човечността и свободолубието	НЗ	Обяснява функциите на повествователя за изобразяването на човека и света в главата „Радни вълнения“ от „Пог изгото“.		Спопоставяне и различаване на историческите и литературните разкази за и образи на света, създадени от различни автори..	беседа устно изложение	
16./I	39. Изпитът – празник на знанието, човечността и свободолубието	НЗ	Идентифицира конфликти между общности в главата „Радни вълнения“ от „Пог изгото“ и обосновава своя позиция по проблема за претовръщането или за разрешаването им.		Спопоставяне и различаване на нормите и ценностите, валидни в различните общности в епохата на модерността, рекултуриращи взаимоотношенията между индивида и общността.	беседа устно изложение	
16./I	40. Темата за образованието в „Радни вълнения“	У	Свързва примери за проблеми и конфликти от главата „Радни вълнения“ от „Пог изгото“ с лични идеи, за да обоснове собствена гледна точка.		Спопоставяне и различаване на историческите и литературните разкази и образи на света, създадени от различни автори.	беседа устно изложение индивидуални задачи	

Календар – седмица/месец	Тема	Вид на урока	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия	Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
17./II	41. Характеристика на герой	НЗ	Създава в устна и в писмена форма характеристика на герой с цел да обясни на собеседник мотивацията на героя за неговите действия и/или неговата сюжетна роля; да изрази естетическата си представа за героя. Спазва книжовни езикови правила.		Превод от един език на друг, например „рисуване с гуми“ на визуално изображение и обратно – визуално изображение на пейзаж в художествен текст, музикална илюстрация на литературен мотив и др.	беседа	
17./II	42. Характеристика на герой	НЗ	Създава в устна и в писмена форма характеристика на герой с цел да обясни на собеседник мотивацията на героя за неговите действия и/или неговата сюжетна роля; да изрази естетическата си представа за героя.		Съпоставяне на превод от/на чужд език като форма на езиково посредничество със сбития преразказ като друга форма на същото комуникативно умение.	беседа писмен текст	

ВТОРИ УЧЕБЕН СРОК

Календар – седмица/месец	Тема	Вид на урока	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия	Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
18./II	43. Характеристика на героите в „Радини вълнения“	У	Обяснява значението на характеристика на герой в главата „Радини вълнения“ от „Под изгото“.	характеристика на герой	Схематично представяне на теоретични знания, например за характеристика на герой, за развитие на мотив. Спооставяне и различаване на нормите и ценностите, валидни в различните общности в епохата на модерността, релативни взаимноотношенията между индивида и общността.	беседа устно изложение индивидуални задачи творческа задача	
18./II	44. Характеристика на героите в „Радини вълнения“	У	Обяснява значението на характеристика на герой в главата „Радини вълнения“ от „Под изгото“.		Спооставяне и различаване на историческите и литературните разкази и образи на света, създадени от различни автори.	устно изложение дискусия тест	
18./II	45. Характеристика на герой	У	Създава в устна и в писмена форма характеристика на герой с цел да обясни на собеседник мотивацията на героя за неговите действия и/или неговата сюжетна роля; да изрази естетическата си представа за героя. Спазва книжовни езикови правила.		Самонаблюдаване и наблюдаване на стучениците, упражняване на самоконтрол при изпъняване на дидактически и/или комуникативни задачи, както и при учене с цел определяне на собствените силни и слаби страни, на собствения стил на учене.	писмен текст	
19./II	46. Характеристика на герой	У	Създава в устна и в писмена форма характеристика на герой с цел да обясни на собеседник мотивацията на героя за неговите действия и/или неговата сюжетна роля; да изрази естетическата си представа за героя.		Самонаблюдаване и наблюдаване на стучениците, упражняване на самоконтрол при изпъняване на дидактически и/или комуникативни задачи, както и при учене с цел определяне на собствените силни и слаби страни, на собствения стил на учене.	писмен текст	

Календар – седмица/месец	Тема	Вид на урока	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия	Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
19./II	Из „Принцът и просякът“ 47. Да се родиш принц или просяк	НЗ	Различава и тълкува в откъси от „Принцът и просякът“ действията и развитието на героите в сюжета.		Спопоставяне на превод от/на чужд език като форма на езиково посредничество със сбита преразка като друга форма на същото комуникативно умение.	беседа устно изложение	
20./II	48. Да осъществим мечтата си	НЗ	Различава и тълкува в откъси от „Принцът и просякът“ действията и развитието на героите в сюжета.		Спопоставяне и различаване на нормите и ценностите, валидни в различните общности в епохата на модерността, рекултраци взаимоотношенията между индивида и общността.	беседа устно изложение	
20./II	49. Двамата принцове – на Уелс и на нищетата	У	Обяснява мотивацията на герой в „Принцът и просякът“.	сбит преказ	Самонаблюдаване и наблюдаване на стучениците, упражняване на самоконтрол при изпълняване на дидактически и/или комуникативни задачи, както и при учене с цел определяне на собствените силни и слаби страни, на собствения стил на учене.	беседа работата по групи индивидуални задачи	
20./II	50. Двамата принцове – на Уелс и на нищетата	У	Обяснява значението на характеристиката на герой в „Принцът и просякът“.		Използване на книги от електронни библиотеки и на други електронно базирани информационни източници за изпълнение на конкретна изследователска задача, както и за намиране на допълнителна информация по относително сложен проблем.	беседа устно изложение дискусия тест	
21./III	51. Характеристика на герой	У	Създава в устна и в писмена форма характеристика на герой с цел да обясни на беседник мотивацията на героя за неговите действия и/или неговата сюжетна роля; да изрази естетическата си представа за героя.		Самонаблюдаване и наблюдаване на стучениците, упражняване на самоконтрол при изпълняване на дидактически и/или комуникативни задачи, както и при учене с цел определяне на собствените силни и слаби страни, на собствения стил на учене.	писмен текст	

Календар – седмица/месец	Тема	Вид на урока	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия	Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
21./III	„Братчетата на Гаврош“ 52. Мотивът за съдбата на бездомните деца в „Братчетата на Гаврош“	НЗ	Различава в „Братчетата на Гаврош“ и тъклуба преживявания, настроения, състояния на героя. Различава в „Братчетата на Гаврош“ словосъчетания, в които поне една от думите е употребена с пряко значение, а другата/другите – с преносно, и обяснява значението им за изграждането на смисъла на текста.	мотив	Спопоставяне и различаване на нормите и ценностите, валидни в различните общности в епохата на модерността, релативизиращи взаимоотношенията между индивида и общността.	беседа устно изложение	
22./III	53. Мотивът за съдбата на бездомните деца в „Братчетата на Гаврош“	НЗ	Познава значението на понятието „мотив“. Обяснява значението на конкретен мотив за тематично-смысловото развитие в „Братчетата на Гаврош“.		Спопоставяне и различаване на нормите и ценностите, валидни в различните общности в епохата на модерността, релативизиращи взаимоотношенията между индивида и общността.	беседа устно изложение	
22./III	54. Разкош и нищета, блясък и страдание	У	Различава в „Братчетата на Гаврош“ и тъклуба преживявания, настроения, състояния на героя.		Схематично представяне на теоретични знания, например за характеристиката на герой, за развитието на мотив.	беседа работа по групи индивидуални задачи	
22./III	55. Разкош и нищета, блясък и страдание	У	Различава в „Братчетата на Гаврош“ отклонения от обичайния за българската реч словоред и обяснява значението им за изграждането на смисъла на фразата и/или на текста.		Самонаблюдаване и наблюдаване на случениците, упражняване на самоконтрол при изпояване на дидактически и/или комуникативни задачи, както и при учене с цел определяне на собствените сили и слаби страни, на собствения стил на учене	беседа устно изложение diskusia тест	

Календар – седмица/месец	Тема	Вид на урока	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия	Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
23./III	56. Характеристика на герой	У	Създава в устна и в писмена форма характеристика на герой с цел да: обясни на събеседник мотивацията на героя за неговите действия и/или неговата сюжетна роля; изрази естетическата си представа за героя. Спазва книжовни езикови правила.		Самонаблюдяване и наблюдаване на стученциите, упражняване на самоконтрол при изпоявяване на дидактически и/или комуникативни задачи, както и при учене с цел определяне на собствените силни и слаби страни, на собствения стил на учене.	писмен текст	
23./III	„Серафим“ 57. Любовта към ближния	НЗ	Разпознава жанрови характеристики на разказа, проявени в „Серафим“.		Съпоставяне и различаване на нормите и ценностите, валидни в различните общности в епохата на модерността, рекултраци взаимоотношенията между индивида и общността.		
24./III	58. Любовта към ближния	НЗ	Различава и тълкува в „Серафим“ действията и разкриването на героите в сюжета.		Съпоставяне и различаване на нормите и ценностите, валидни в различните общности в епохата на модерността, рекултраци взаимоотношенията между индивида и общността.		
24./III	59. Любовта към ближния	НЗ	Обяснява значението на характеристика на герой в „Серафим“. Обяснява функциите на повествователя за изобразяването на човека и света в „Серафим“.		Съпоставяне и различаване на историческите и литературните разкази и образи на света, създадени от различни автори.		
24./III	60. Сбит преразказ	НЗ	Създава в писмена форма сбит преразказ с цел да информира някого, който няма достъп до текста, за сюжета и за героите на текста. Спазва книжовни езикови правила.	сбит преразказ	Преход от един език на друг, например „рисуване с гуми“ на визуално изображение и обратно – визуално изображение на пейзаж в художествен текст, музикална илюстрация на литературен мотив и др.	беседа	

Календар – седмица/месец	Тема	Вид на урока	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия	Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
25./IV	61. Сбит преразказ	НЗ	Създава в писмена форма сбит преразказ с цел да информира някого, който няма достъп до текста, за съжета и за героите на текста.		Спопоставяне на превод от/на чужд език като форма на езиково посредничество със сбития преразказ като друга форма на същото комуникативно умение.	беседа писмен текст	
25./IV	62. Ролята на повествователя в разказа „Серафим“	У	Обяснява функциите на повествователя за изобразяването на човека и света в „Серафим“.		Схематично представяне на теоретични знания, например за характеристиката на герой, за развитието на мотив.	беседа работа по групи индивидуални задачи	
26./IV	63. Характеристика на героите в разказа „Серафим“	У	Обяснява значението на характеристиката на герой в „Серафим“.		Самонаблюдаване и наблюдаване на стучениците, упражняване на самоконтрол при изпълняване на дидактически и/или комуникативни задачи, както и при учене с цел определяне на собствените силни и слаби страни, на собствения стил на учене.	беседа работа по групи индивидуални задачи	
26./IV	64. Характеристика на героите в разказа „Серафим“	У	Обяснява значението на характеристиката на герой в „Серафим“.		Спопоставяне и различаване на нормите и ценностите, валидни в различните общности в епохата на модерността, релуцраци взаимоотношенията между индивида и общността.	беседа устно изложение дискусия тест	
26./IV	65. Сбит преразказ	У	Създава в писмена форма сбит преразказ на разказа „Косачи“. Спазва книжовни езикови правила.		Самонаблюдаване и наблюдаване на стучениците, упражняване на самоконтрол при изпълняване на дидактически и/или комуникативни задачи, както и при учене с цел определяне на собствените силни и слаби страни, на собствения стил на учене.	писмен текст	

Календар – седмица/месец	Тема	Вид на урока	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия	Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
27./IV	66. Сбит преразказ	У	Създава в писмена форма сбит преразказ на разказа „Косачи“. Спазва книжовни езикови правила.		Самонаблюдаване и наблюдаване на стученциите, упражняване на самоконтрол при изпояване на дидактически и/или комуникативни задачи, както и при учене с цел определяне на собствените силни и слаби страни, на собствения стил на учене.	писмен текст	
27./IV	Из „Автобиография“, „География“ 67. Смешното и сериозното в „География“	НЗ	Различава и тълкува в откъса от „Автобиография“ действията и развитието на героите в сюжета.		Съпоставяне и различаване на нормите и ценностите, валидни в различните общности в епохата на модерността, регулиращи взаимоотношенията между индивида и общността.	беседа устно изложение	
28./V	68. Смешното и сериозното в „География“	НЗ	Различава и тълкува в откъса от „Автобиография“ действията и развитието на героите в сюжета.		Самонаблюдаване и наблюдаване на стученциите, упражняване на самоконтрол при изпояване на дидактически и/или комуникативни задачи, както и при учене с цел определяне на собствените силни и слаби страни, на собствения стил на учене.	беседа устно изложение	
28./V	69. Смешното и сериозното в „География“	НЗ	Обяснява значението на характеристиката на герой в откъса от „Автобиография“.		Съпоставяне между обяснението на природни явления и на гравитни елементи на текста и различаване на обяснение от тълкуване, на разпознаване от разбиране, на доказване от убеждаване, на факт от мнение.	беседа работа по групи индивидуални задачи	

Календар – седмица/месец	Тема	Вид на урока	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия	Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
28./V	70. Сбит преразказ	У	Създава в писмена форма сбит преразказ на главата „Радини вълнения“. Спазва книжовни езикови правила.		Самонаблюдаване и наблюдаване на стучениците, упражняване на самоконтрол при изпълняване на дидактически и/или комуникативни задачи, както и при учене с цел определяне на собствените силни и слаби страни, на собствения стил на учене.	писмен текст	
29./V	71. Сбит преразказ	У	Създава в писмена форма сбит преразказ на главата „Радини вълнения“. Спазва книжовни езикови правила.		Самонаблюдаване и наблюдаване на стучениците, упражняване на самоконтрол при изпълняване на дидактически и/или комуникативни задачи, както и при учене с цел определяне на собствените силни и слаби страни, на собствения стил на учене.	писмен текст	
29./V	72. Гледната точка на повествователя в „География“	У	Обяснява функциите на повествователя за изображението на човека и света в откъса от „Автобиография“.		Изравяване на впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на различни езици – вербален, визуален (в т.ч. и изобразителен), музикален.	беседа работа по групи дискусия тест творческа задача	
30./V	Из „Малкият принц“, ХХІ част 73. Приятелството – най-красивата тайна	НЗ	Различава и тълкува в ХХІ част от „Малкият принц“ действията и развитието на героите в сюжета.		Съпоставяне и различаване на нормите и ценностите, валидни в различните общности в епохата на модерността, регулиращи взаимоотношенията между индивида и общността.	беседа устно изложение индивидуални задачи	
30./V	74. Приятелството – най-красивата тайна	НЗ	Обяснява мотивацията на героите в ХХІ част от „Малкият принц“.		Съпоставяне и различаване на нормите и ценностите, валидни в различните общности в епохата на модерността, регулиращи взаимоотношенията между индивида и общността.	беседа устно изложение индивидуални задачи	

Календар – седмица/месец	Тема	Вид на урока	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия	Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
30./V	75. Приятелството – най-красивата тайна	НЗ	Обяснява функциите на повествователя за изображаването на човека и света в „Малкият принц“.		Изявяване на впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на различни езици – вербален, визуален (в т.ч. и изобразителен), музикален.	беседа устно изложение работа по групи	
31./V	76. Образът на природата в „Малкият принц“	У	Обяснява функциите на пейзажа за изобразяването на човека и света в част XXI от „Малкият принц“.		Използване на книги от електронни библиотеки и на други електронно базирани информационни източници за изпълнение на конкретна изследователска задача, както и за намиране на допълнителна информация по относително сложен проблем. Използване на мултимедия за представяне на продукти от изпълнение на конкретна изследователска задача.	беседа устно изложение работа по групи дискусия тест	
31./V	77. Сбит преразказ	У	Създава в писмена форма сбит преразказ на трета глава от романа „Принцът и просякът“. Спазва книжовни езикови правила.		Самонаблюдяване и наблюдаване на стучениците, упражняване на самоконтрол при изпълняване на дидактически и/или комуникативни задачи, както и при учене с цел определяне на собствените силни и слаби страни, на собствения стил на учене.	писмен текст	
32./VI	78. Човекът и другите	О	Актуализира и обобщава знанията и уменията върху раздела „Човекът и другите“.		Съпоставяне и различаване на нормите и ценностите, валидни в различните общности в епохата на модерността, реализиращи взаимоотношенията между индивида и общността.	беседа съпоставка обобщение творческа задача	

Календар – седмица/месец	Тема	Вид на урока	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия	Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
32./VI	79. Човекът и другите	О	Актуализира и обобщава знанията и уменията върху раздела „Човекът и другите“.		Спопоставяне и различаване на нормите и ценностите, валидни в различните общности в епохата на модерността, рекултураци взаимоотношенията между индивиди и общността.	беседа съпоставка обобщение творческа задача	
32./VI	80. Тест – III раздел	КР	Установяване на равнището на знания и умения върху раздела „Човекът и другите“. Проверка, оценка и самооценка.		Самонаблюдаване и наблюдаване на стучениците, упражняване на самоконтрол при изпълняване на дидактически и/или комуникативни задачи, както и при учене с цел определяне на собствените силни и слаби страни, на собствения стил на учене.	тест	
33./VI	81. Класна работа	КР	Установяване на равнището на знания и умения през втория учебен срок. Проверка и оценка.		Самонаблюдаване и наблюдаване на стучениците, упражняване на самоконтрол при изпълняване на дидактически и/или комуникативни задачи, както и при учене с цел определяне на собствените силни и слаби страни, на собствения стил на учене.	писмен текст	
33./VI	82. Класна работа	КР	Установяване на равнището на знания и умения през втория учебен срок. Проверка и оценка.		Самонаблюдаване и наблюдаване на стучениците, упражняване на самоконтрол при изпълняване на дидактически и/или комуникативни задачи, както и при учене с цел определяне на собствените силни и слаби страни, на собствения стил на учене.	писмен текст	

Календар – седмица/месец	Тема	Вид на урока	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия	Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
34./VI	83. Човекът и светът в ху-дожествената литература	ПР	Актуализира и обобщава знанията и уменията, придобити в часовете по литература в 6. клас.		Самонаблюдаване и наблюдаване на стучениците, упражняване на самоконтрол при изпълняване на дидактически и/или комуникативни задачи, както и при учене с цел определяне на собствените силни и слаби страни, на собствения стил на учене.	беседа съпоставка обобщение творческа задача	
34./VI	84. Човекът и светът в ху-дожествената литература	ПР	Актуализира и обобщава знанията и уменията, придобити в часовете по литература в 6. клас.		Самонаблюдаване и наблюдаване на стучениците, упражняване на самоконтрол при изпълняване на дидактически и/или комуникативни задачи, както и при учене с цел определяне на собствените силни и слаби страни, на собствения стил на учене.	беседа съпоставка обобщение творческа задача	
34./VI	85. Тест – изходно равнище	КР	Установяване на изходното равнище на знания и умения. Проверка, оценка, самооценка.		Самонаблюдаване и наблюдаване на стучениците, упражняване на самоконтрол при изпълняване на дидактически и/или комуникативни задачи, както и при учене с цел определяне на собствените силни и слаби страни, на собствения стил на учене.	тест	

МЕТОДИЧЕСКИ НАСОКИ И РАЗРАБОТКИ НА УРОЦИТЕ, ВКЛЮЧЕНИ В УЧЕБНИКА ПО ЛИТЕРАТУРА ЗА 6. КЛАС

Тема: Какво научих в часовете по литература в 5. клас – урок за преговор

В учебната програма се препоръчва 6% от часовете по литература да са за преговор. В учебника са предложени две теми за преговор (начален и годишен), всяка от които се реализира в рамките на 2 часа.

План на урока	1. Запознаване с информацията от таблиците. 2. Отговор на въпросите към всяка от таблиците. 3. Изпълнение на задачите от рубриката „Да приложим“.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятията <i>мит, фолклорна легенда, фолклорна вълшебна приказка, народна песен, сюжет, епизод, приказна опозиционна двойка герои, ритуал, художествено време, художествено пространство</i> . – Разпознават и определят по основни белези жанра на неизучаван художествен текст (<i>мит, фолклорна легенда, фолклорна вълшебна приказка, народна песен</i>). – Могат да определят основната тема на изучените в 5. клас художествени текстове, героите, техните роли и характерните им черти, да посочват ценностите, които утвърждават. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за изучените в 5. клас жанрове и художествени текстове.
Съдържателни акценти	Актуализацията се осъществява, като за всеки клас конкретно се отчита усвоеното от учениците. Отделя се по-голямо внимание на онези понятия от програмата за 5. клас, които не са усвоени. Съпоставка на информацията в таблиците – прилики и разлики в особеностите на изучените жанрове.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник, художествени текстове за онагледяване (<i>мит, фолклорна легенда, фолклорна вълшебна приказка, народна песен</i>) по избор в зависимост от интересите и възможностите на учениците
Допълнителни дейности	Организиране на състезание
Допълнителни задачи	Състезание за най-добър комикс на тема „Сътворението на Космоса“.
Задачи за контрол	Задача 1 от „Да приложим“.

I. ЧОВЕКЪТ И ПРИРОДАТА

Тема: Човекът и природата – урок за нови знания

План на урока	1. Представяне на природата като част от заобикалящия ни свят. 2. Същност и проявления на природния свят. 3. „Диалогът“ между човека и природата. 4. Общуването на човека с природата – чуждата и рогната.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятието <i>природа</i> . – Разпознават разнообразните аспекти и проявления на природния свят.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за природата, придобити в часовете по изобразително изкуство, музика и литература.
Съдържателни акценти	Прочита се урочната статия и се провежда беседа с предложените въпроси. Разсъждава се върху отношението към рогния пейзаж в откъса от разказа на Вазов. Коментират се мислите на известни личности за природата. Акцент в урока могат да бъдат илюстрациите.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник
Допълнителни дейности	Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника.
Допълнителни задачи	Изготвяне на презентации за природен обект – в света или в България, които са предизвикали интерес у учениците.

„ХУБАВА СИ, МОЯ ГОРО“

Тема: Любов и тъга по рогното пространство – урок за нови знания (2 часа)

План на урока	1. Запознаване с живота и творчеството на Любен Каравелов. 2. Художествен прочит на стихотворението „Хубава си, моя горо“. 3. Коментиране на: – заглавието на стихотворението; – образите на рогната природа; – преживяванията, настроенията, състоянията на героя; – вечния кръговрат в света на природата и в света на човека; – въздействието на стихотворението. 4. Прочит и анализ на отговорите от таблицата (задача 1 от рубриката „Да приложим“).
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятията <i>стихотворение</i> , <i>преносно значение</i> , <i>преживявания</i> , <i>настроения</i> , <i>герой</i> . – Разпознават жанровите белези на стихотворението. – Формулират основната тема на художествения текст. – Определят функциите на заглавието. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за функцията на заглавието на художествен текст, за художествено време и пространство, за начините, чрез които се постига въздействието в художествен текст.
Съдържателни акценти	Представят се житейският и творческият път на Любен Каравелов. Прочита се художественият текст и се изяснява значението на непознатите думи. Проследява се развитието на чувствата, настроенията, преживяванията, състоянията на героя в хода на лирическият текст. Коментират се образите на природата и тяхното въздействие. Разсъждава се върху начините, чрез които се постига това въздействие.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Да разчетем текста“, „Да четем с разбиране“, „Да приложим“
Допълнителни дейности	Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника.
Допълнителни задачи	Проучване в библиотека или в интернет за живота и творчеството на Любен Каравелов или разказ за впечатления на някои от учениците, които са посетили къщата музей на твореца. Слушане на изпълнение/изпълнения на песента „Хубава си, моя горо“.
Задачи за контрол	Задачи 1 и 3 от „Да приложим“.

Тема: Човекът и родната природа – урок за упражнение (1 час)

План на урока	<ol style="list-style-type: none"> 1. Представата за хубостта и притегателната сила на гората. 2. Представата за преживяванията, настроенята, състоянията на героя. 3. Съпоставка на образи на природата от различни текстове и тяхното въздействие. 4. Провеждане на дискусия. 5. Решаване на тестови задачи.
Опорни знания и умения, основни понятия	<p>Учениците:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Познават понятията <i>родно, природа, емоционални преживявания</i>. – Разпознават различните видове природни елементи и коментират тяхното въздействие. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за връзката между човека и родната природа в стихотворението „Хубава си, моя горо“.
Съдържателни акценти	Акцентира се върху връзката между човека и неговия роден свят; върху чувствата към родното пространство, когато човекът е далече от него; върху ролята на спомена; върху връзката между кръговрата в света на природата и в света на човека.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Да разчетем текста“, „Да приложим“, „Дискусионен клуб“, „Да проверим“
Допълнителни дейности	Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника. Самостоятелна работа с работен лист № 1.
Допълнителни задачи	Тест към работен лист № 1.
Задачи за контрол	<p>Тестовите задачи от рубриката „Да проверим“.</p> <p>Отговори:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Например: <ul style="list-style-type: none"> – <i>героят се възхищава на хубостта на гората, на младостта, която излъчва, но успоредно с това дава израз на тъгата и носталгията по нея, на усещането за далечност и непостижимост;</i> – <i>гората е представена чрез поредица от изброявания на разнообразното ѝ богатство от води, треви, цветя, „шуми гъсти“, прохладна свежест, но болката по отминалата младост и по останалото назад във времето и далече в пространството отечество пронизва „като куршум“ сърцето на героя.</i> <p>2 Г), 3 Б), 4 Б), 5 А)</p>

„ОТЕЧЕСТВО ЛЮБЕЗНО, КАК ХУБАВО СИ ТИ!“

Тема: Отечеството – обичано и неоценено – урок за нови знания (2 часа)

План на урока	<ol style="list-style-type: none"> 1. Запознаване с живота и творчеството на Иван Вазов. 2. Художествен прочит на стихотворението „Отечество любезно, как хубаво си ти!“. 3. Коментиране на: <ul style="list-style-type: none"> – заглавието на стихотворението; – родното пространство като национална ценност; – образите на родната природа; – преживяванията, настроенята, състоянията на героя; – обичта и срама от родината; – въздействието на стихотворението. 4. Прочит и анализ на отговорите от таблицата (задача 1 от рубриката „Да приложим“).
Опорни знания и умения, основни понятия	<p>Учениците:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Познават понятията <i>стихотворение, национална ценност, преносно значение, преживявания, настроения, герой</i>. – Разпознават жанровите белези на стихотворението. – Формулират основната тема на художествения текст. – Определят функциите на заглавието. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.

Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за функцията на заглавието на художествен текст, за художествено време и пространство, за начините, чрез които се постига въздействието в художествен текст.
Съдържателни акценти	Представят се житейският и творческият път на Иван Вазов. Прочита се художественият текст и се изяснява значението на непознатите думи. Проследява се развитието на чувствата, настроенията, преживяванията, състоянията на героя в хода на лирическия текст. Коментират се образите на природата и тяхното въздействие, противоположните чувства на любов и пренебрежение към родната земя. Разсъждава се върху начините, чрез които се постига това въздействие. Коментират се илюстрациите към текста в учебника – цветове, настроение, атмосферата. Илюстрациите се съпоставят с рисунките на учениците на тема „Кътче от родната природа“ (задача 2 от рубриката „Да приложим“).
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриките „Да разчетем текста“, „Да четем с разбиране“, „Енциклопедия“, „Да приложим“
Допълнителни дейности	Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника.
Допълнителни задачи	Проучване в библиотека или в интернет за живота и творчеството на Иван Вазов или разказ за впечатления на някои от учениците, които са посетили къщата музей на твореца в Сопот или тази в Берковица.
Задачи за контрол	Задачи 1 и 5 от „Да приложим“.

Тема: Човекът – стопанин и чужденец в родната земя – урок за упражнение (1 час)

План на урока	1. Отношението на героя родолюбец към отечеството. 2. Отношението на мнозинството българи към отечеството. 3. Красотата на отечеството и недооценяването му. 4. Провеждане на дискусия. 5. Решаване на тестови задачи.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятията <i>родно, природа, емоционални преживявания</i> . – Разпознават различните видове природни елементи и коментират тяхното въздействие. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за връзката между човека и родната природа в стихотворението „Отечество любезно, как хубаво си ти!“.
Съдържателни акценти	Акцентира се върху връзката между човека и неговия роден свят; върху богатството, пъстротата, светостта на родното пространство; върху темата за непознаването на отечеството и срама от него; върху горчивия упрек към „чужденците“ в собствената им родина.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриките „Да разчетем текста“, „Да приложим“, „Дискусионен клуб“, „Да проверим“
Допълнителни дейности	Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника. Самостоятелна работа с работен лист № 2.
Допълнителни задачи	Тест към работен лист № 2.
Задачи за контрол	Тестовите задачи от рубриката „Да проверим“. Отговори: 1. Например: – <i>героят се възхищава на хубостта на отечеството, на пъстротата и свежестта на родината, но заедно с това дава израз на тъгата, на разочарованието си, че малцина я забелязват и познават истински;</i> – <i>героят вижда родното пространство като земен рай, но с горчивина установява, че много от съотечествениците му живеят в него като чужденци.</i> 2 Б), 3 Г), 4 В), 5 В)

„МОЕТО СЕМЕЙСТВО И ДРУГИ ЖИВОТНИ“

Тема: „Моето семейство и други животни“ – вълнуващ спомен за детството – урок за нови знания (2 часа)

Учебната програма предвижда главата „Бъчва със знания“ от „Моето семейство и други животни“ да се изучава с избрани откъси. Пълният текст на главата можете да прочетете в електронния вариант на учебника.

План на урока	1. Запознаване с живота и творчеството на Джералд Даръл. 2. Художествен прочит на откъса от главата „Бъчва със знания“. 3. Определяне на основните сюжетни моменти. 4. Коментиране на героите – качества и взаимоотношения.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятията <i>роман, сюжет, герой</i> . – Разпознават жанровите белези на романа. – Формулират основната тема на художествения текст. – Определят функциите на заглавието. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за особеностите на романа като литературен жанр.
Съдържателни акценти	Представят се биографията на Джералд Даръл и поводът за написване на романа „Моето семейство и други животни“. Определя се мястото на главата „Бъчва със знания“ в романа. Изясняват се непознатите гуми. Проследява се развитието на сюжета и се коментират взаимоотношенията между героите.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Да припомним“, „Да разчетем текста“, „Да четем с разбиране“, „Да приложим“, работен лист № 3
Допълнителни дейности	Самостоятелна работа с работен лист № 3. Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника.
Допълнителни задачи	Задачи 1 – 7 от работен лист № 3. Изготвяне на презентация за Джералд Даръл.
Задачи за контрол	Задача 1 от „Да приложим“.

Тема: Пътят към знанието – непосилен труд или забавление – урок за упражнение

План на урока	1. Запознаване с понятието <i>мотивация</i> . 2. Коментиране на обучението на Джери по различни учебни предмети. 3. Обясняване на мотивацията на героя при усвояване на знанията по различни предмети.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават сюжета на главата „Бъчва със знания“ и героите. – Могат да коментират качествата на героите и взаимоотношенията между тях. – Формулират основната тема на „Бъчва със знания“.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за сюжета и героите на „Бъчва със знания“.
Съдържателни акценти	Изяснява се значението на понятията <i>мотив</i> и <i>мотивация</i> . Поставя се акцент върху страстта на главния герой и усилията на учителя да преподава знания по увлекателен и забавен начин. Проследяват се взаимоотношенията между ученик и учител. Изяснява се смисълът на изрази, които са иронични и по-трудни за осмисляне от шестокласниците – задача 2 от „Да приложим“.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Да знаем“, „Да разчетем текста“, „Да приложим“, работен лист № 3
Допълнителни дейности	Търсене и обработване на информация за Джералд Даръл като природозащитник и писател. Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника.
Допълнителни задачи	Задачи 1 – 2 от рубриката „Да приложим наученото“ в работен лист № 3. Самостоятелен избор на четиво, като се прилагат най-малко два критерия (автор, издателство, критическо мнение, заглавие, препоръка и др.).
Задачи за контрол	Въпрос 8 от „Да разчетем текста“.

Тема: Интересът към природата като мотив за учене – урок за упражнене

План на урока	1. Описанията на природата в „Бъчва със знания“ и ролята им в развитието на сюжета. 2. Коментиране на интереса на Джери към природата. 3. Обясняване на методите, които учителят използва, за да мотивира ученика си. 4. Провеждане на дискусия на тема „Знание и образование“.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятието <i>мотивация</i> . – Могат да коментират обучението на Джери по различни учебни предмети. – Обясняват мотивацията на Джери при усвояването на знания по различни предмети.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за героите в „Бъчва със знания“ и за мотивацията на Джери в обучението му.
Съдържателни акценти	Акцентира се върху ролята на описанията на природата в „Бъчва със знания“. Откроява се мястото на природата в обучението на Джери. Дискутирането по предложената тема дава възможност за съвременен прочит на темата за образованието.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Да разчетем текста“, „Да приложим“, „Дискусионен клуб“, работен лист № 3, електронен вариант на учебника
Допълнителни дейности	Представяне на презентациите за Джералд Даръл. Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника.
Допълнителни задачи	Задача 3 от рубриката „Да приложим“ в работен лист № 3.
Задачи за контрол	Тестови задачи от рубриката „Да проверим“. Отговори: 1. Например: – <i>Възприема знанията по география по-лесно, като свързва определена географска област с характерните за нея животни;</i> – <i>уроците по история му стават по-забавни, когато Джордж успява да им придобие „по-зоологическа“ окраска.</i> 2 Г), 3 Б), 4 Г), 5 Г)

Тема: Човекът и природата – урок за обобщение

План на урока	1. Припомняне на знанията за: – природата като един от светове на човека; – връзката човек – природа ; – природата не само като материална, но и като духовна ценност. 2. Беседа върху въпросите за обобщаване на знанията и уменията върху художествените текстове от раздела.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятията <i>природа, преживявания, настроения</i> . – Познават съдържанието на изучените художествени текстове, героите, конфликтите, посланията на автора. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за художествените текстове от раздела.
Съдържателни акценти	Знанията по темата се обобщават чрез беседа по предложените в учебника въпроси. Акцентира се върху повтарящите се мотиви, приликите и разликите в интерпретацията на мотивите за богатството, разнообразието и красотата на природата. Изпълняват се задачите от рубриката „Да приложим“. Коментират се илюстрациите към уроците от първия раздел в учебника.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Да припомним“, „Да приложим“
Допълнителни дейности	Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника.
Допълнителни задачи	Гледане и обсъждане на филм, посветен на чудесата или тайните на природата.
Задачи за контрол	Задачи 1 и 4 от рубриката „Да приложим“.

II. ЧОВЕКЪТ И ИЗКУСТВОТО

Тема: Светът на изкуството – урок за нови знания

План на урока	1. Представяне на изкуството като творческа дейност. 2. Възникване на изкуството. 3. Видове изкуства. 4. Мястото на изкуството в живота на човека.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятието <i>изкуство</i> . – Разпознават някои видове изкуства.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за изкуството, придобити в часовете по изобразително изкуство, музика и литература.
Съдържателни акценти	Прочита се урочната статия и се провежда беседа с предложените въпроси. Коментират се мислите на известни личности за изкуството. Акцент в урока могат да бъдат илюстрациите, които представят интерпретации на „Принцът и просякът“ в различни видове изкуства – литература, графика, кино, мюзикъл.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник
Допълнителни дейности	Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника.
Допълнителни задачи	Изготвяне на презентации за изкуство и творец, които са предизвикали интерес у учениците.

„КОСАЧИ“

Тема: Героите на разказа „Косачи“ между суровата реалност и красивата измислица – урок за нови знания

План на урока	1. Запознаване с живота и творчеството на Елин Пелин. 2. Художествен прочит на разказа „Косачи“. 3. Формулиране на двете основни теми в разказа. 4. Определяне и озаглавяване на основните епизоди в сюжета на разказа. 5. Коментират се на: – художественото време и пространство; – основния конфликт; – героите – характери, портрети, действия, постъпки.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятията <i>разказ</i> , <i>време и пространство на действието</i> . – Разпознават жанровите особености на разказа. – Формулират основна тема на художествен текст. – Откриват функциите на заглавието. – Могат да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за особеностите на разказа като литературен жанр, за художествено пространство и време на действие.
Съдържателни акценти	Представят се житейският път и творчеството на Елин Пелин. Посочват се темите, героите, проблемите в творчеството му и начинът на писане. Прочита се разказът „Косачи“ или се изслушва актьорският прочит от електронния вариант на учебника. Проследява се развитието на сюжета. Коментират се основните епизоди и се озаглавяват. Представят се героите и се коментират взаимоотношенията им.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Да разчетем текста“, „Да припомним“, „Да четем с разбиране“, „Да приложим“, „Енциклопедия“ и работен лист № 4
Допълнителни дейности	Самостоятелна работа с работен лист № 4. Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника.
Допълнителни задачи	Задачи от 1 – 7 от работен лист № 4. Изготвяне на презентация за Елин Пелин.
Задачи за контрол	Задача 1 или 3 от „Да приложим“.

Тема: Пейзажът и повествователят в разказа „Косачи“ – урок за нови знания

План на урока	<ol style="list-style-type: none"> 1. Запознаване с понятието <i>пейзаж</i>. 2. Коментиране на описанието на природните картини в разказа „Косачи“. 3. Изясняване на връзката между описанията и преживяванията на героите. 4. Запознаване с понятието <i>повествовател</i>. 5. Функции на повествователя в „Косачи“.
Опорни знания и умения, основни понятия	<p>Учениците:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Познават сюжета на разказа „Косачи“. – Могат да коментират описания на природна картина. – Определят повествователя в текста. – Обобщават каква е ролята на повествователя.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за <i>описание</i> в художествен текст и за <i>повествование</i> .
Съдържателни акценти	<p>Изяснява се значението на понятието <i>пейзаж</i>. Представя се Елин Пелин като майстор на пейзажа. Коментира се нощният летен пейзаж в началото на разказа: въздействие, похвати, чрез които е постигнато въздействието му, функция. Съпоставя се с другите пейзажи в текста.</p> <p>Изяснява се значението на понятието <i>повествовател</i>. Коментира се ролята на повествователя в разказа „Косачи“.</p>
Ресурси (основни и допълнителни)	Учебник – работа с рубриците „Да знаем“, „Да разчетем текста“, „Да четем с разбиране“, „Да приложим“, работен лист № 4
Допълнителни дейности	Самостоятелна работа с работен лист № 4. Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника.
Допълнителни задачи	Откриване на пейзажи в други разкази на Елин Пелин (по избор).
Задачи за контрол	Задача 2 от „Да приложим“.

Тема: Ролята на изкуството според разказа „Косачи“ – урок за упражнение (2 часа)

План на урока	<ol style="list-style-type: none"> 1. Отношението на Лазо към приказките. 2. Мнението на Благолаж за фолклорното творчество и ролята му в живота на хората. 3. Въздействието на приказката и на народната песен върху чувствата и мислите на Лазо. 4. Посланията на Елин Пелин за ролята на изкуството в живота на човека.
Опорни знания и умения, основни понятия	<p>Учениците:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Познават значението на понятието <i>художествена измислица</i>. – Разбират образния характер на изкуството. – Анализират действията на герой в художествен текст и тълкуват неговото развитие в сюжета.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се и се разширяват знанията за фолклорните приказки и за народните песни. Припомнят се двете основни теми на разказа.
Съдържателни акценти	<p>Прочита се художественият текст по роли, за да се:</p> <ul style="list-style-type: none"> – осъзнае естетическото му въздействие; – изясни същността на изкуството. <p>Проследяват се и се анализират преживяванията и мислите на героите. Акцентира се върху взаимоотношенията между косачите, върху причините за възникналите конфликти и тяхното разрешаване. Проследява се развитието в образа на Лазо. Обобщават се разсъжденията за ролята на изкуството в живота на човека.</p>
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Да разчетем текста“, „Да припомним“, „Да приложим“ и „Дискусионен клуб“, работен лист № 4
Допълнителни дейности	Самостоятелна работа с работен лист № 4. Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника.
Допълнителни задачи	

Задачи за контрол	Тестовите задачи от „Да проверим“. Отговори: 1. Например: – сюжетът е построен върху една случка; – действието се развива на едно място в рамките на няколко часа. 2 Б), 3 Б), 4 В), 5 Г)
-------------------	--

„ХУДОЖНИК“

Тема: Ролята на изкуството в човешкия живот – урок за нови знания

План на урока	1. Запознаване с живота и творчеството на Веселин Ханчев. 2. Художествен прочит на стихотворението „Художник“. 3. Формулиране на основната тема. 4. Коментиране на: – героя в стихотворението; – развитието на мисли и чувства в творбата; – функцията на думите и изразите с преносно значение. 5. Откриване на посланията на стихотворението „Художник“.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятията <i>пряко</i> и <i>преносно значение</i> на думите. – Посочват примери от художествен текст за думи и изрази, употребени в пряко или в преносно значение. – Различават и тълкуват мисли и емоционални преживявания на героя.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за стихотворението като литературен вид и начините за изразяване на чувства в литературен текст.
Съдържателни акценти	Проследява се отношението на героя към „празната стая“ и как и защо той я променя. Коментират се обстановката, емоционалното състояние на героя и промените, които настъпват. Поставя се акцент върху езиковите средства, чрез които се постига образността в творбата. Обяснява се ролята им за въздействието върху мислите и чувствата на читателя. Извежда се посланието на поета за ролята на изкуството в живота на човека.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Да разчетем текста“, „Да четем с разбиране“, „Да приложим“, „Енциклопедия“, работен лист № 5
Допълнителни дейности	Самостоятелна работа с работен лист № 5. Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника.
Допълнителни задачи	
Задачи за контрол	Задача 3 от „Да приложим“.

Тема: Изкуството като творческа дейност – урок за упражнение

План на урока	1. Художествен прочит на стихотворението „Изкуство“ от Веселин Ханчев. 2. Съпоставка между стихотворенията „Изкуство“ и „Художник“: – тема; – заглавия; – образи и герои; – чувства и мисли; – изразни средства. 3. Обобщение за силата на изкуството и за начините, чрез които образно е внушено посланието в двете стихотворения.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават специфичното в различните видове изкуство. – Определят функциите на заглавието. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествения текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за видовете изкуства.

Съдържателни акценти	Прочита се стихотворението „Изкуство“. Разсъждава се върху специфичното, което определя изкуството като творческа дейност. Съпоставят се двете стихотворения на Веселин Ханчев, като се изтъкват приликите и разликите. Дискутира се по предложената в рубриката „Дискусионен клуб“ тема, която позволява да се изрази лично мнение и да се защити собствена позиция.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриките „Да разчетем текста“, „Да приложим“, „Дискусионен клуб“, работен лист № 5
Допълнителни дейности	Самостоятелна работа с работен лист № 5. Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника.
Допълнителни задачи	Самостоятелно коментиране на илюстрациите към текстовете в учебника. Задача 4 от „Да приложим“.
Задачи за контрол	Тестовите задачи от „Да проверим“. Отговори: 1. Например: – „стаята с мъртвешките очи“; – „Гледаха го празните стени.“. 2 В), 3 В), 4 Г), 5 В)

„ПРЕДСТАВЛЕНИЕТО“

Тема: Театърът – спасение от делника и колективно преживяване на мечтата за свобода – урок за нови знания (3 часа)

План на урока	1. Художествен прочит на главата „Представлението“ от „Под игото“. 2. Определяне на основните сюжетни моменти. 3. Формулиране на темата на главата. 4. Коментиране на героите – качества, конфликти и взаимоотношения.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятията <i>роман, сюжет, герой</i> . – Разпознават жанровите белези на романа. – Формулират основната тема на художествения текст. – Определят функциите на заглавието. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за живота и творчеството на Иван Вазов и за романа като литературен жанр. Припомня се сюжетът на „Под игото“. (Учениците трябва да са прочели творбата, преди да започне изучаването му.)
Съдържателни акценти	Представя се романът „Под игото“ и се определя мястото на главата „Представлението“ в сюжета на творбата. Прочита се художественият текст или се изслушва запис на актьорски прочит от електронния вариант на учебника. Изяснява се значението на непознатите думи. Проследява се развитието на сюжета в главата. Коментират се: – основните сюжетни моменти; – конфликтите и тяхното разрешаване; – героите – имена, взаимоотношения, характеристики и развитие.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриките „Да разчетем текста“, „Да четем с разбиране“, „Да приложим“, „Енциклопедия“, работен лист № 6
Допълнителни дейности	Самостоятелна работа с работен лист № 6. Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника.
Допълнителни задачи	Задачи 1 – 8 от работен лист № 6. Гледане на откъс от филма „Под игото“ (епизода с представлението на „Многострадална Геновева“).
Задачи за контрол	Задача 2 от „Да приложим“.

Тема: Смях, сълзи и патриотичен възторг в „Представлението“ – урок за упражнение (2 часа)

План на урока	1. Функцията на повествователя за изобразяването на човека и света в главата „Представлението“. 2. Мотивацията на героите за действията и постъпките им в развитието на сюжета. 3. Свързване на примери за проблеми и конфликти в „Представлението“ с лични идеи и обосноваване на собствена гледна точка. 4. Посланията на автора.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятията <i>повествовател</i> , <i>мотивация</i> . – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за развитието на сюжета, за героите и техните взаимоотношения. Припомнят се конфликтите в главата.
Съдържателни акценти	Коментира се образът на повествователя в главата „Представлението“ и гледната му точка към случките, за които разказва. Сравняват се повествователите в „Представлението“ и в „Косачи“. Откроява се функцията на повествователя за възприемането на художественото изображение. Очертават се проблемите и конфликтите и се дава възможност на учениците да ги свържат с лични идеи, да посочат примери и да обосновават лична гледна точка към тях. Сравняват се възрожденският и съвременният театър. Обобщават се авторовите послания.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – рубриците „Да разчетем текста“, „Да приложим“, „Дискусионен клуб“, работен лист № 6
Допълнителни дейности	Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника.
Допълнителни задачи	Проучване на информация за българския възрожденски театър в различни източници. Изготвяне на презентация.
Задачи за контрол	Тестовите задачи от „Да проверим“. Отговори: 1. Например: – <i>подказват на графа, че графинята е жива, за да не страда излишно;</i> – <i>порицават господин Фратю пред майка му заради жестокостта на героя му Голос към невинната Геновева.</i> 2 А), 3 В), 4 В), 5 А)

Тема: Човекът и изкуството – урок за обобщение (2 часа)

План на урока	1. Припомняне на знанията за изкуството като творческа дейност. 2. Беседа върху въпросите за обобщаване на знанията и уменията върху художествените текстове от раздела.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятията <i>повествовател</i> , <i>пейзаж</i> . – Познават съдържанието на изучените художествени текстове, героите, конфликтите, посланията на автора. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за художествените текстове от раздела.
Съдържателни акценти	Знанията по темата се обобщават чрез беседа по предложените в учебника въпроси. Акцентира се върху ролята на изкуството в живота на героите от изучените в раздела художествени текстове. Изпълняват се задачите от рубриката „Да приложим“. Коментират се илюстрациите към урока в учебника.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Да припомним“, „Да приложим“
Допълнителни дейности	Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника.
Допълнителни задачи	
Задачи за контрол	Задача 2 от „Да приложим“.

III. ЧОВЕКЪТ И ДРУГИТЕ

Тема: Човекът и другите – урок за нови знания

План на урока	1. Аз и другият. 2. Общуването с другите. 3. Опознаването на другите – път към самоопознаването. 4. Човекът и другите в художествената литература.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятията <i>друг, общество, общуване</i> . – Разпознават разнообразните аспекти на общуването с другите – с родители, учители, приятели, семейство, непознати, познати, врагове, неприятели, съотечественици, чужденци...
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за обществото, придобити в часовете по човекът и обществото, история, литература.
Съдържателни акценти	Прочита се урочната статия и се провежда беседа по предложените въпроси. Разсъждава се върху отношението към другия в стихотворението „Светулка“ от Евтим Евтимов.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник
Допълнителни дейности	Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника.
Допълнителни задачи	Изготвяне на презентации за взаимоотношенията между хората – в света или в България, в миналото или в настоящето, които са предизвикали интерес у учениците.

„РАДИНИ ВЪЛНЕНИЯ“

Тема: Изпитът – празник на знанието, човечността и свободолюбието – урок за нови знания (3 часа)

План на урока	1. Художествен прочит на главата „Радини вълнения“. 2. Формулиране на основната тема в текста. 3. Осмисляне на заглавието на текста и на връзката му със сюжета. 4. Проследяване на основните сюжетни моменти и на развитието на героите в тях. 5. Коментирание на двамата антиподи: Огнянов и Стефчов – качества и отношение към другите. 6. Изясняване на полюсно противоположните реакции у публиката след думите на Събка. 7. Изясняване на понятието <i>характеристика на литературен герой</i> . Начини за изграждане на образа. 8. Съпоставка на главите „Радини вълнения“ и „Представлението“ – сюжет, герои – действия, постъпки, мотивация, развитие.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятията <i>роман, сюжет, герой</i> . – Различават жанровите особености на романа. – Извеждат <i>основна тема</i> на художествен текст. – Определят функциите на заглавието. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествения текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за сюжета и героите на романа „Под игото“.
Съдържателни акценти	Прочита се главата „Радини вълнения“ или се изслушва актьорски прочит от електронния вариант на учебника. Изясняват се непознати думи. Определя се мястото на главата „Радини вълнения“ в сюжета на романа и се съпоставя с главата „Представлението“. Проследяват се основните сюжетни моменти в „Радини вълнения“ и се озаглавяват. Коментират се постъпките и чувствата на героите. Изяснява се новото понятие <i>характеристика на герой</i> .

Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Да знаем“, „Да разчетем текста“, „Да четем с разбиране“, „Да приложим“, „Енциклопедия“, работен лист № 7
Допълнителни дейности	Самостоятелна работа с работен лист № 7. Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника.
Допълнителни задачи	Изготвяне на презентация за образованието, училището, учителите и учениците през Възраждането.
Задачи за контрол	Задача 1 от „Да приложим“.

Тема: Темата за образованието в „Радини вълнения“ – урок за упражнение

План на урока	1. Образованието като ценност в живота на героите. 2. Коментиране на героите в „Радини вълнения“ (учители, ученици, родители, гости на изпита): – отношение към образованието; – отношение към годишния изпит на децата; – конфликти – причини за възникването им и тяхното разрешаване.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават сюжета на главата „Радини вълнения“ и нейните герои. – Формулират основната тема на текста. – Могат да коментират постъпките и качествата на героите.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за сюжета на „Радини вълнения“.
Съдържателни акценти	Анализират се постъпките и действията на героите, като се определят мотивите им. Съпоставят се героите според поведението им в случката. Изясняват се начините, по които изучаваният художествен текст утвърждава своите идеи и ценности. Посочват се примери за проблемите и конфликтите в главата „Радини вълнения“ и главата „Представлението“, за да се обоснове развитието на идеята за пробуждането на героите.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Да разчетем текста“, „Да приложим“, „Енциклопедия“ и „Дискусионен клуб“, работен лист № 7
Допълнителни дейности	Самостоятелна работа с работен лист № 7. Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника.
Допълнителни задачи	
Задачи за контрол	Задача 3 от рубриката „Да приложим“.

Тема: Характеристика на героите от „Радини вълнения“ – урок за упражнение (2 часа)

План на урока	1. Коментар на героите – качества и взаимоотношенията. 2. Изясняване на значението на <i>характеристиката на герой</i> . 3. Характеристика на Рада, на Огнянов и на Стефчов.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятието <i>характеристика на литературен герой</i> . – Правят разлика между пряка и косвена характеристика на литературен герой. – Разбират начините за изграждане на характеристика чрез портрета, постъпките, мислите, преживяванията, речта, биографията, името на героя.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за понятието <i>характеристика на герой</i> , за <i>пряка</i> и <i>косвена характеристика на герой</i> .
Съдържателни акценти	Коментират се качествата и постъпките на героите. Анализират се взаимоотношенията им. Характеризират се героите Рада, Огнянов, Стефчов.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Да разчетем текста“, „Да приложим“ и „Енциклопедия“
Допълнителни дейности	Самостоятелна работа с работен лист № 7. Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника.
Допълнителни задачи	

Задачи за контрол	Тестовите задачи от рубриката „Да проверим“. Отговори: 1. Например: – цялото общество присъства на изпита, за да „види годишните успехи на учениците“; – годишният изпит е празник на знанието, атмосферата е тържествена. 2 В), 3 Б), 4 А), 5 А)
-------------------	--

„ПРИНЦЪТ И ПРОСЯКЪТ“

Тема: Да се родиш принц или просяк – урок за нови знания

План на урока	1. Запознаване с живота и творчеството на Марк Твен. 2. Художествен прочит на първа глава на „Принцът и просякът“. 3. Коментиране на: – заглавието на романа; – ролята, която изпълнява първа глава в романа; – два различни превода на началото на романа. 4. Прочит и анализ на преразказа на втора глава на романа.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятията <i>роман, сюжет, герой</i> . – Разпознават жанровите белези на романа. – Формулират основната тема на художествения текст. – Определят функциите на заглавието. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за функцията на заглавието на художествен текст, за художествено време и пространство, за начините, чрез които се внушава гостоверност в художествен текст.
Съдържателни акценти	Представят се житейският и творческият път на Марк Твен. Ролята на първа глава в романа. Прочита се художественият текст и се изяснява значението на непознатите думи. Проследява се развитието на сюжета във втора глава на романа. Поставя се акцент върху социалната среда и взаимоотношенията между героите. Коментират се илюстрациите към откъса в учебника – цветовете, настроение, атмосферата.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Да разчетем текста“, „Да четем с разбиране“, „Да приложим“, „Енциклопедия“
Допълнителни дейности	Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника.
Допълнителни задачи	Проучване в библиотека или в интернет за живота и творчеството на Марк Твен. Гледане на една от екранизациите на романа „Принцът и просякът“.
Задачи за контрол	Задача 4 от „Да приложим“.

Тема: Да осъществиш мечтата си – урок за нови знания

План на урока	1. Художествен прочит на трета глава на „Принцът и просякът“. 2. Коментиране на развитието на сюжета на трета глава. 3. Характеризиране на героите в трета глава. 4. Изясняване на мотивацията на героите за действията и постъпките им.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятието <i>характеристика на герой</i> . – Разпознават различните видове характеристики. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за пряка и косвена характеристика.
Съдържателни акценти	Прочита се или се изслушва художествен прочит на трета глава на романа. Изясняват се непознатите думи. Проследяват се основните сюжетни моменти и взаимоотношенията между героите. Обясняват се мотивацията на героите за постъпките и действията им.

Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Да разчетем текста“, „Да четем с разбиране“, „Да приложим“, „Енциклопедия“
Допълнителни дейности	Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника. Самостоятелна работа с работен лист № 8
Допълнителни задачи	Проучване в библиотека или в интернет за живота на Едуарг VI.
Задачи за контрол	Задача 1 от рубриката „Да приложим“.

Тема: Двамата принцове – на Уелс и на нищетата – урок за упражнение (2 часа)

План на урока	1. Портретна характеристика на Том и на Едуарг. 2. Речева характеристика на Том и на Едуарг. 3. Съпоставка между характеристиките на двамата герои. 4. Провеждане на дискусия. 5. Решаване на тестови задачи.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятието <i>характеристика на герой</i> . – Разпознават различните видове характеристики. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за сюжета на трета глава от романа „Принцът и просякът“ и за двамата герои.
Съдържателни акценти	Акцентира се върху различните видове характеристики на герой в трета глава – портрет, реч, действия и постъпки, биография. Прави се съпоставка между двамата герои и се открояват приликите и разликите в произхода, в социалната среда, в образованието, в речта и поведението.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Да разчетем текста“, „Да приложим“, „Дискусионен клуб“, „Да проверим“
Допълнителни дейности	Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника. Самостоятелна работа с работен лист № 8.
Допълнителни задачи	Тест към работен лист № 8.
Задачи за контрол	Тестовите задачи от рубриката „Да проверим“. Отговори: 1. Например: – защитава Том от грубостта на войника; – обещава да спаси Том от жестокия му баща. 2 Б), 3 Б), 4 Г), 5 В)

„БРАТЧЕТАТА НА ГАВРОШ“

Тема: Мотивът за съдбата на бездомните деца в „Братчетата на Гаврош“ – урок за нови знания (2 часа)

План на урока	1. Запознаване с живота и творчеството на Христо Смирненски. 2. Художествен прочит на стихотворението „Братчетата на Гаврош“. 3. Коментиране на: – заглавието на стихотворението; – образите на града и на пейзажа; – преживяванията, настроенията, състоянията на героите; – мотива за бездомните деца; – въздействието на стихотворението. 4. Прочит и анализ на отговорите от таблиците (задача 1 и 5 от рубриката „Да приложим“).
---------------	---

Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятията <i>мотив, стихотворение, преносно значение, преживявания, настроения, герой</i> . – Разпознават жанровите белези на стихотворението. – Формулират основната тема на художествения текст. – Коментират мотива за бездомните деца. – Определят функциите на заглавието. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за функцията на заглавието на художествен текст, за художествено време и пространство, за начините, чрез които се постига въздействието в художествен текст.
Съдържателни акценти	Представят се житейският и творческият път на Христо Смирненски. Прочита се художественият текст и се изяснява значението на непознатите думи. Проследява се развитието на чувствата, настроенията, преживяванията, състоянията на героите в хода на лирическия текст. Коментират се образите на града, на вечерта, на децата и въздействието на тези образи. Разсъждава се върху начините, чрез които се постига това въздействие. Обяснява се значението на конкретния мотив за тематично-смысловото развитие в стихотворението. Коментират се илюстрациите към текста в учебника – героите, цветовете, настроението, атмосферата. Илюстрацията се съпоставя с рисунките на учениците на тема „Бездомните Гаврошовци“ (задача 4 от рубриката „Да приложим“).
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриките „Да разчетем текста“, „Да четем с разбиране“, „Да приложим“, „Енциклопедия“
Допълнителни дейности	Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника.
Допълнителни задачи	Проучване в библиотека или в интернет за живота и творчеството на Христо Смирненски или гледане на частта с Гаврош от филма „Клетниците“ и разсъждения върху различните интерпретации на мотива за бездомните деца.
Задачи за контрол	Задачи 1 и 5 от „Да приложим“.

Тема: Разкош и нищета, блясък и страдание – урок за упражнение (2 часа)

План на урока	1. Представата за разкош и блясък. 2. Представата за нищета и страдание. 3. Съпоставка на образите на града, на природата и на бездомните деца и тяхното въздействие. 4. Провеждане на дискусия. 5. Решаване на тестови задачи.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятията <i>мотив, словосъчетания с преносен смисъл, преживявания, настроения, състояния на герой</i> . – Разпознават основния мотив и коментират неговите значения в тематично-смысловото развитие в стихотворението. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за човека и гругите в стихотворението „Братчетата на Гаврош“.
Съдържателни акценти	Акцентира се върху връзката между човека и града, човека и гругите; върху противопоставянето на разкоша и нищетата; върху портретите, преживяванията, съдбата на бездомните деца; върху въздействието на стихотворението.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриките „Да разчетем текста“, „Да приложим“, „Дискусионен клуб“, „Да проверим“
Допълнителни дейности	Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника. Самостоятелна работа с работен лист № 9.
Допълнителни задачи	Тест към работен лист № 9.

Задачи за контрол	Тестовите задачи от рубриката „Да проверим“. Отговори: 1. Например: – <i>градът е светъл и празничен, а децата са бездомни и тъжни;</i> – <i>витрините са бляскави и пълни с „безброй жадувани неща“, които бедните деца не могат да имат.</i> 2 В), 3 Г), 4 Г), 5 В)
-------------------	--

„СЕРАФИМ“

Тема: Любовта към ближния – урок за нови знания (3 часа)

План на урока	1. Запознаване с живота и творчеството на Йордан Йовков. 2. Художествен прочит на разказа „Серафим“. 3. Коментиране на: – заглавието на разказа; – основните сюжетни моменти. – героите – качества и взаимоотношения. – палтото на Серафим. 4. Прочит и анализ на отговорите от таблицата (задача 7 от рубриката „Да приложим“).
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятията <i>разказ, повествовател, характеристика на герой</i> . – Разпознават жанровите белези на разказа. – Формулират основната тема на художествения текст. – Определят функциите на заглавието. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за функцията на заглавието на художествен текст, за художествено време и пространство, за начините, чрез които се изгражда характеристиката на герой, за ролята на повествователя.
Съдържателни акценти	Представят се житейският и творческият път на Йордан Йовков. Прочита се художественият текст и се изяснява значението на непознатите думи. Проследява се развитието на сюжета в разказа. Постава се акцент върху социалното положение, качествата и взаимоотношенията между героите. Коментират се илюстрациите към разказа в учебника – цветовете, настроението, атмосферата.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриките „Да разчетем текста“, „Да четем с разбиране“, „Да приложим“, „Енциклопедия“
Допълнителни дейности	Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника.
Допълнителни задачи	Проучване в библиотека или в интернет за живота и творчеството на Йордан Йовков. Гледане на екранизация по разказ на Йовков.
Задачи за контрол	Задачи 5 и 7 от рубриката „Да приложим“.

Тема: Ролята на повествователя в разказа „Серафим“ – упражнение

План на урока	1. Функциите на повествователя. 2. Особености на повествованието и ролята на повествователя в разказа „Серафим“. 3. Провеждане на дискусия.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятието <i>повествовател</i> . – Разпознават различните функции на повествователя в художествения текст. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за сюжета и за ролята на повествователя в разказа „Серафим“.

Съдържателни акценти	Акцентираща се върху различните функции на повествователя в разказа. Откриват се различните функции на повествователя в отделните моменти от художествения текст.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Да разчетем текста“, „Да приложим“
Допълнителни дейности	Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника. Самостоятелна работа с работен лист № 9.
Допълнителни задачи	Тест към работен лист № 9.
Задачи за контрол	Задачи 1 и 2 от рубриката „Да приложим“.

Тема: Характеристика на героите в разказа „Серафим“ – урок за упражнение (2 часа)

План на урока	1. Портретна характеристика на Серафим. 2. Речева характеристика на Еньо и Серафим. 3. Съпоставка между характеристиките на двамата герои. 4. Провеждане на дискусия. 5. Решаване на тестови задачи.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятието <i>характеристика на герой</i> . – Разпознават различните видове характеристики. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за сюжета на разказа „Серафим“ и за двамата герои. Коментира се ролята на Павлина за изясняване на посланията на текста.
Съдържателни акценти	Акцентираща се върху различните видове характеристики на герой в разказа – портрет, реч, действия и постъпки, биография. Прави се съпоставка между двамата герои и се открояват разликите в социалното им положение, в речта и поведението, в ценностите и в отношението им към другите.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Да разчетем текста“, „Да приложим“, „Дискусионен клуб“, „Да проверим“
Допълнителни дейности	Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника. Самостоятелна работа с работен лист № 10.
Допълнителни задачи	Тест към работен лист № 10.
Задачи за контрол	Тестовите задачи от рубриката „Да проверим“. Отговори: Например: – <i>сюжетът е изграден върху една случка, героите са малко на брой и са представени с най-характерните им качества;</i> – <i>действието протича в рамките на едно денонощие, на едно място.</i> 2 А), 3 Г), 4 В), 5 Г)

„ГЕОГРАФИЯ“

Тема: Смешното и сериозното в „География“ на Бранислав Нушич – урок за нови знания (3 часа)

План на урока	1. Запознаване с живота и творчеството на Бранислав Нушич. 2. Изясняване на жанровите особености на биография, на романизирана биография, на автобиография и на романизирана автобиография. 3. Художествен прочит на откъса „География“. 4. Коментиране на: – заглавието на романа и на откъса; – развитието на сюжета в „География“; – героите в откъса. 5. Смешното и сериозното в „География“.
---------------	--

Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятията <i>роман, сюжет, герой</i> . – Разпознават жанровите белези на романа. – Формулират основната тема на художествения текст. – Определят функциите на заглавието. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за начините, чрез които се внушава достоверност в художествен текст. Припомнят се особеностите на романа „Моето семейство и други животни“, които са съпоставими с „Автобиография“.
Съдържателни акценти	Представят се житейският и творческият път на Бранислав Нушич. Въвежда се новото понятие – <i>романизирана автобиография</i> . Прочита се откъсът „География“ и се изяснява значението на непознатите думи. Проследява се развитието на сюжета в откъса от романа. Формулира се темата на художествения текст. Поставя се акцент върху действията и развитието на героите. Коментират се характеристиките на героите и се обяснява значението им. Открояват се смешните и сериозните моменти в сюжета и се обяснява как се постига комичният ефект.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Да знаем“, „Да разчетем текста“, „Да четем с разбиране“, „Да приложим“
Допълнителни дейности	Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника. Работа с работен лист № 11.
Допълнителни задачи	Проучване в библиотека или в интернет за живота и творчеството на Бранислав Нушич.
Задачи за контрол	Задача 1 от „Да приложим“.

Тема: Гледната точка на повествователя в „География“ – урок за упражнение

План на урока	1. Коментиране на: – кой е повествователят; – гледната точка, от която разказва; – отношението му към героите. 2. Съпоставка между изобразеното от Бранислав Нушич обучение по география и съвременното. 3. Провеждане на дискусия по една от предложените теми.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятията <i>повествовател, характеристика на герой</i> . – Разпознават повествователя в художествен текст. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за повествовател, за видовете повествование и за ролята на повествователя в художествен текст.
Съдържателни акценти	Коментира се кой е повествователят в „География“ и какво е отношението му към случките, за които разказва. Анализират се взаимоотношенията му с другите герои. Провежда се дискусия.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Да разчетем текста“, „Да приложим“, „Дискусионен клуб“, работен лист № 11
Допълнителни дейности	Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника. Работа с работен лист № 11.
Допълнителни задачи	Организиране на театрално представление – драматизиране на „География“.
Задачи за контрол	Тестовите задачи от „Да проверим“. Отговори: 1. Например: – децата не разбират защо земята е кръгла, а обясненията на учителя върху главата на Сретен не са уместни; – децата не разбират и „нагледното обучение“ на учителя за движението на небесните тела. 2 Б), 3 Б), 4 В), 5 Г)

„МАЛКИЯТ ПРИНЦ“

Тема: Приятелството – най-красивата тайна – урок за нови знания (3 часа)

План на урока	<ol style="list-style-type: none"> 1. Запознаване с живота и творчеството на Антоан гьо Сент Екзюпери. 2. Художествен прочит на XXI част от „Малкият принц“. 3. Коментиране на: <ul style="list-style-type: none"> – развитието на сюжета в XXI част на „Малкият принц“; – развитието на героите в откъса и мотивацията им. 4. Изясняване на функциите на повествователя в откъса от „Малкият принц“.
Опорни знания и умения, основни понятия	<p>Учениците:</p> <p>Познават понятията <i>роман, сюжет, герой, повествовател, характеристика на герой, олицетворение</i>.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Характеризират герой и определят мотивите за определени негови действия. – Разпознават повествователя в художествен текст и определят функциите му. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за олицетворение.
Съдържателни акценти	<p>Представят се житейският и творческият път на Антоан гьо Сент Екзюпери. Прочита се откъсът от „Малкият принц“, формулира се неговата основна тема. Обсъжда се нейното актуално и общочовешко значение.</p> <p>Проследява се развитието на сюжета в откъса от романа. Коментират се времето и мястото на действие. Характеризират се героите, като се акцентира върху речевата им характеристика, взаимоотношенията им с другите и житейските им възгледи. Учениците се запознават със символичните значения на два образа – на ябълковото дърво и на розата. Коментира се образът на повествователя в XXI част, като се припомня някоя от първите части на творбата и се прави сравнение с начина на повествоване в нея.</p> <p>Извеждат се посланията на автора за приятелството и за истинските ценности в живота на човека.</p>
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Да припомним“, „Да знаем“, „Да разчетем текста“, „Да четем с разбиране“, „Да приложим“, работен лист № 12
Допълнителни дейности	Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника. Работа с работен лист № 12.
Допълнителни задачи	Проучване в библиотека или в интернет за живота и творчеството на Антоан гьо Сент Екзюпери или за популярността на „Малкият принц“ по света.
Задачи за контрол	Задачи 4 и 5 от „Да приложим“.

Тема: Образът на природата в „Малкият принц“ – урок за упражнение

План на урока	<ol style="list-style-type: none"> 1. Образите на герои, свързани с природата. <ul style="list-style-type: none"> – на лисицата; – на розите в градината; – на розата на Малкия принц; – на ябълковото дърво. 2. Пейзажът в XXI част и неговите функции. 3. Прожеждане на дискусия.
Опорни знания и умения, основни понятия	<p>Учениците:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Познават понятията <i>природа, пейзаж, олицетворение</i>. – Разпознават пейзаж в художествен текст и определят функциите му. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за пейзаж и за неговите функции в художествен текст.

Съдържателни акценти	Коментират се образите на героите, свързани с природата. Прави се сравнение между образа на лисицата, изграден в откъса на „Малкият принц“, и образа на лисицата във фолклорните приказки за животни. Коментира се отношението на Малкия принц към розите в градината и към неговата капризна роза. Разсъждава се върху функциите на пейзажа в откъса. Обобщават се посланията на Екзюпери за отношението на човека към природа и за отговорността му към другите. Провежда се дискусия.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Да разчетем текста“, „Да приложим“, „Дискусионен клуб“, работен лист № 12
Допълнителни дейности	Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника. Работа с работен лист № 12.
Допълнителни задачи	„Да приложим“ – задачи 3 и 4.
Задачи за контрол	Тестовите задачи от „Да проверим“. Отговори: 1. Например: – лисицата говори като човек и изпитва чувства (страда от раздялата с Малкия принц); – разкрива на Малкия принц тайните за приятелството и за отговорността към приятелите. 2 Б), 3 Г), 4 Б), 5 Г)

Тема: Човекът и другите – урок за обобщение

План на урока	1. Припомняне на знанията за: – кои са другите; – общуването с другите; – взаимоотношенията с другите. 2. Беседа върху въпросите за обобщаване на знанията и уменията върху художествените текстове от раздела.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятията <i>характеристика на герой, мотив</i> . – Познават съдържанието на изучените художествени текстове, героите, конфликтите, посланията на автора. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за художествените текстове от раздела.
Съдържателни акценти	Знанията по темата се обобщават чрез беседа по предложените в учебника въпроси. Акцентира се върху повтарящите се мотиви, приликите и разликите в интерпретацията на мотивите за бедните деца, за образованието, за социалните различия, за приятелството и за състраданието. Изпълняват се задачите от рубриката „Да приложим“. Коментират се илюстрациите към урока в учебника.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Да припомним“, „Да приложим“
Допълнителни дейности	Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника.
Допълнителни задачи	
Задачи за контрол	Задача 2 от „Да приложим“.

IV. ДА МОЖЕМ ДОБРЕ ДА ГОВОРИМ И ДА ПИШЕМ

Тема: Характеристика на герой – урок за нови знания (1 час)

План на урока	1. <i>Особености на характеристиката на герой в художествен текст.</i> 2. Видове задачи, свързани със създаването на характеристика на герой в художествен текст. 3. Постройка на съчинението <i>характеристика на герой в художествен текст</i> и етапи на създаването му. 4. Редактиране на <i>характеристиката на герой в художествен текст.</i>
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават особеностите на <i>характеристиката на герой в художествен текст.</i> Умеят да създават писмен текст по зададен алгоритъм.
Актуализиране на знания и умения	Умения за създаване и подобряване на писмен текст.
Съдържателни акценти	Изясняват се видовете <i>характеристика на герой в художествен текст.</i> Представят се особеностите на <i>характеристиката на герой в художествен текст</i> като жанр и алгоритъмът за създаване на този вид съчинение, като се поставя акцент върху всеки от етапите. Прочита се и се анализира примерът за <i>характеристиката на Бойчо Огнянов</i> върху главата „Радини вълнения“. Посочват се начини за редактиране на грешки, допуснати при създаването на текста.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – урочната статия, работен лист № 13
Допълнителни дейности	Прочит и анализ на характеристики на герои от литературни критици по избор на учителя в зависимост от интересите на учениците.
Допълнителни задачи	
Задачи за контрол	

Тема: Характеристика на героите от „Радини вълнения“ (3 часа)

План на урока	1. Основните елементи на <i>характеристиката на герой в художествен текст.</i> 2. План за характеристиката на Рада. 3. План за характеристиката на Стефчов. 4. Редактиране на <i>характеристиката на герой в художествен текст.</i>
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятията <i>характеристика на герой в художествен текст, увод, изложение, заключение.</i> – Умеят да създават <i>характеристика на герой в художествен текст.</i>
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за <i>характеристиката на герой в художествен текст.</i>
Съдържателни акценти	Създаването на <i>характеристиката на герой в художествен текст</i> е процес, в който се проявяват редица умения – за наблюдения върху героите и елементите на различните видове характеристики в изграждането на образите им, за точно изразяване, за правилно композиране, за редактиране и т.н. Упражненията в учебника и в работните листове ще помогнат на учениците да формират и усъвършенстват тези умения, преди да започнат работа върху създаването на конкретната <i>характеристика на герой в художествен текст.</i> Ето защо повечето задачи в учебника са свързани с „Радини вълнения“ – първия литературен текст, в който се обяснява новото понятие по програма. В зависимост от уменията на учениците в конкретен клас се изпълняват всички или част от задачите, предложени в учебника и в работен лист № 13.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – урочната статия, работен лист № 13, задачите от рубриката „Да приложим наученото“
Допълнителни дейности	Прочит и анализ на ученически характеристики на герои по избор.
Допълнителни задачи	Задачи по избор на учителя, съобразени с потребностите на конкретен клас.
Задачи за контрол	Проверяват се и се оценяват създадените характеристики.

Тема: Характеристика на героите от „Серафим“ – урок за упражнение (2 часа)

План на урока	1. Основните елементи на <i>характеристиката на герой в художествен текст</i> . 2. План за характеристиката на Серафим. 3. План за характеристиката на Еньо. 4. Редактиране на <i>характеристиката на герой в художествен текст</i> .
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятията <i>характеристика на герой в художествен текст, увод, изложение, заключение</i> . – Умеят да създават <i>характеристика на герой в художествен текст</i> .
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за <i>характеристиката на герой в художествен текст</i> .
Съдържателни акценти	Изпълняват се предложените задачи в работен лист № 13.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – урочната статия, работен лист № 13, задачите от рубриката „Да приложим наученото“
Допълнителни дейности	Прочит и анализ на ученически характеристики на герои по избор.
Допълнителни задачи	Задачи по избор на учителя, съобразени с потребностите на конкретен клас.
Задачи за контрол	Проверяват се и се оценяват създадените характеристики.

Тема: Описание на пейзаж в художествен текст – урок за нови знания (2 часа)

План на урока	1. Представяне на особеностите на описание на пейзаж в художествен текст. 2. Изясняване на видовете описания на пейзаж в художествен текст. 3. Запознаване с видовете задачи за създаване на описание на пейзаж в художествен текст. 4. Представяне на алгоритъм за създаване на пейзаж в художествен текст.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятието <i>описание</i> и особеностите на текст описание. – Умеят да откриват <i>описание</i> в художествен текст, да определят функциите му и да онагледяват разсъжденията си с примери.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за понятието <i>описание</i> и за особеностите на текст описание.
Съдържателни акценти	1. Изясняват се значенията на понятието <i>пейзаж</i> . Представят се особеностите на описанието на пейзаж в художествен текст и видовете описания на пейзаж. Анализират се примерите в учебника. Поставя се акцент върху езиковите средства, чрез които се реализират функциите на пейзажа в съответния художествен текст. 2. Изяснява се постройката на съчинение описание на пейзаж в художествен текст. 3. Представя се алгоритъмът за създаване на описание на пейзаж в художествен текст.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – урочната статия, работен лист № 14 – упражненията от рубриката „Да затвърдим и разширим знанията и уменията“
Допълнителни дейности	Обсъждане на описания на пейзаж от други художествени текстове, съобразени с интересите на учениците в конкретен клас.
Допълнителни задачи	
Задачи за контрол	Задача 4 от работен лист № 14.

Тема: Описание на пейзаж в художествен текст – урок за упражнение (2 часа)

План на урока	1. Анализират се описанието на пейзаж в откъса от „Войнишка нива“ на Елин Пелин. 2. Създаване на устно описание на пейзаж по предложената тема. 3. Създаване на писмено описание на пейзаж по предложената тема. 4. Анализ и редактиране на създадените от учениците описания на пейзаж.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятията <i>пейзаж</i> и <i>описание на пейзаж в художествен текст</i> . – Умеят да откриват описание на пейзаж в художествен текст, да определят функциите му и да онагледяват разсъжденията си с примери.

Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за описание на пейзаж в художествен текст и за алгоритъма за създаване на описание на пейзаж.
Съдържателни акценти	1. Анализира се откъсът от „Войнишка нива“ на Елин Пелин с помощта на упражнения 1 и 2. Акцентира се върху езиковите средства, чрез които се реализират функциите на пейзажа в откъса от „Войнишка нива“ – време и място на действие, звукови и зрителни картини; олицетворения, епитети, сравнения, употреба на думи в преносно значение. 2. Изпълняват се упражнения 3 и 4. 3. Създава се писмено описание на пейзаж на тема „Есен в гората“. 4. Анализира се създадените описания на пейзаж и се редактират допуснатите грешки.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник, работен лист № 14 – упражненията от рубриката „Да приложим наученото“
Допълнителни дейности	Обсъждане на описания на пейзаж от други художествени текстове, съобразени с интересите на учениците в конкретен клас.
Допълнителни задачи	
Задачи за контрол	Проверяват се и се оценяват създадените устни и писмени описания на пейзаж.

Тема: Сбит преразказ – урок за нови знания (2 часа)

План на урока	1. Представяне на особеностите на сбития преразказ като вид преразказ. 2. Представяне на алгоритъм за създаване на сбит преразказ.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятието <i>преразказ</i> и особеностите на подробния преразказ. – Умеят да преразказват подробно художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за подробен преразказ.
Съдържателни акценти	Изяснява се значението на думата <i>сбит</i> . Представят се особеностите на сбития преразказ. Представя се алгоритъмът за създаване на сбит преразказ. Анализира се примерът в учебника.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – урочната статия, работен лист № 15 – упражненията от рубриката „Да затвърдим и разширим знанията и уменията“
Допълнителни дейности	
Допълнителни задачи	
Задачи за контрол	Задача 5 от рубриката „Да затвърдим и разширим знанията и уменията“ в работен лист № 15.

Тема: Съпоставка между подробен и сбит преразказ. Отделяне на важната информация от подробностите в текста – урок за упражнение

План на урока	1. Прилики и разлики между подробен и сбит преразказ. 2. Отделяне на важната информация от подробностите в текста. Сбито преразказване.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятията <i>подробен преразказ</i> и <i>сбит преразказ</i> . Умеят да разпознават двата вида преразказ и да посочват приликите и разликите между тях в конкретни примери.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за сбит преразказ.
Съдържателни акценти	Изпълнява се задачата за съпоставка между подробен преразказ и сбит преразказ, като се попълва таблицата. Изпълняват се задачите в учебника за отделяне на важната информация от подробностите в текста и сбито преразказване на важната информация.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – урочната статия, работен лист № 15

Допълнителни дейности	
Допълнителни задачи	
Задачи за контрол	Задача 3 от урока „Съпоставка между подробен и сбит преразказ“. Задача 3 от урока „Отделяне на важната информация от подробностите в текста“.

Тема: Създаване на сбит преразказ на главата „Радини вълнения“ от романа „Под игото“ – урок за упражнение (2 часа)

План на урока	1. Създаване на план за сбит преразказ на главата „Радини вълнения“. 2. Написване на сбития преразказ. 3. Обсъждане на създадените сбити преразкази. 4. Редактиране на допуснатите грешки в сбитите преразкази.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават особеностите на <i>сбит преразказ</i> . – Умеят да създават план за сбит преразказ. – Могат да отделят важната информация от подробностите в художествен текст. – Умеят да преразказват художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализира се сюжестът на главата „Радини вълнения“.
Съдържателни акценти	Изпълняват се упражненията за създаване на сбит преразказ на „Радини вълнения“ от работен лист № 15.
Ресурси (основни и допълнителни)	работен лист № 15
Допълнителни дейности	
Допълнителни задачи	
Задачи за контрол	Проверяват се и се оценяват създадените писмени сбити преразкази.

Тема: Създаване на сбит преразказ на трета глава на романа „Принцът и просякът“ – урок за упражнение

План на урока	1. Създаване на план за сбит преразказ на трета глава на „Принцът и просякът“. 2. Написване на сбития преразказ. 3. Обсъждане на създадените сбити преразкази. 4. Редактиране на допуснатите грешки в сбитите преразкази.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават особеностите на сбит преразказ. – Умеят да създават план за сбит преразказ. – Могат да отделят важната информация от подробностите в художествен текст. – Умеят да преразказват художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализирането на сюжета и създаването на плана за сбит преразказ се възлагат за домашна работа преди часа за писмени упражнения.
Съдържателни акценти	Изпълняват се упражненията за създаване на сбит преразказ на трета глава на романа „Принцът и просякът“ от работен лист № 15.
Ресурси (основни и допълнителни)	работен лист № 15
Допълнителни дейности	
Допълнителни задачи	
Задачи за контрол	Проверяват се и се оценяват създадените писмени сбити преразкази.

Тема: Създаване на сбит преразказ на разказа „Серафим“ – урок за упражнение

План на урока	1. Създаване на план за сбит преразказ на разказа „Серафим“. 2. Написване на сбития преразказ. 3. Обсъждане на създадените сбити преразкази. 4. Редактиране на допуснатите грешки в сбитите преразкази.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават особеностите на сбит преразказ. – Умеят да създават план за сбит преразказ. – Могат да отделят важната информация от подробностите в художествен текст. – Умеят да преразказват художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализирането на сюжета, написването на плана за сбит преразказ и създаването на сбития преразказ се възлагат за домашна работа преди часа за писмени упражнения.
Съдържателни акценти	Изпълняват се упражненията за създаване на сбит преразказ на разказа „Серафим“ от работен лист № 15. В клас се обсъждат и редактират създадените сбити преразкази.
Ресурси (основни и допълнителни)	работен лист № 15
Допълнителни дейности	
Допълнителни задачи	
Задачи за контрол	Проверяват се и се оценяват създадените писмени сбити преразкази.

Тема: Човекът и светът в художествената литература – урок за годишен преговор (2 часа)

План на урока	1. Актуализиране на знанията за: – особеностите на изучените през годината жанрове – стихотворение, роман, разказ; – заглавията и сюжетите на изучените художествени текстове; – повтарящите се мотиви; – повествователя и неговата гледна точка в изучените повествователни текстове; – героите – имена, конфликти, характеристики, взаимоотношения; – ценностите, които писателите утвърждават. 2. Обсъждане на илюстрациите и избраните цитати.
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават изучените през годината нови понятия от програмата <i>повествовател, пейзаж, мотив, характеристика на герой</i> . – Познават съдържанието на изучените художествени текстове, героите, конфликтите, посланията на автора. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за изучените художествени текстове.
Съдържателни акценти	Знанията по темата се обобщават чрез беседа по предложените в учебника въпроси. Изпълняват се задачите от рубриката „Да приложим“. Коментират се илюстрациите към урока в учебника.
Ресурси (основни и допълнителни)	урочната статия от учебника
Допълнителни дейности	Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника.
Допълнителни задачи	Задачите от електронния вариант на учебника и неизпълнените задачи от работните листове.
Задачи за контрол	Проверяват се и се оценяват създадените писмени сбити преразкази.

ОЦЕНЯВАНЕ НА ЗНАНИЯТА И НА УМЕНИЯТА ПО ЛИТЕРАТУРА В 6. КЛАС

Тема: Установяване на входното равнище на знанията и уменията на учениците

Вид на урока – контролна работа

В учебника са предложени два варианта на тест, включващи по 11 задачи, от които последната изисква създаване на кратък текст.

Отговори на тестовите задачи:

Вариант 1

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Г	Б	В	Б	Б	В	Г	Примерен отговор: Патенцето е различно по големина и цвят от останалите патенца.	А – 3; Б – 1; В – 2	А – 3; Б – 2; В – 3	Примерен отговор: Щастието на младия лебед е заслужено, защото страданията, които изживява, не го озлобяват. Той запазва добротата и благородството си и не се възгордява, когато от грозно патенце се превръща в красив лебед.

Вариант 2

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
А	Б	Г	В	А	А	Б	Примерен отговор: Двете героини са противопоставени по качества и по външност.	А – 2; Б – 1; В – 3	А – 2; Б – 3 В – 1	Примерен отговор: Чавдар иска да отиде при татко си, защото е достоен син на смел народен закрилник. Дванадесетгодишното момче не може да се примири с робското безразличие, с несправедливостите в живота, с потисничеството и взема смело решение – да тръгне по стъпките на баща си и да стане хайдутин.

В учебника е предложена примерна скала за оценяване и самооценяване.

Верните отговори на задачите от 1 до 7 се оценяват с 1 точка, задача 8 – с 0 – 2 точки, задачи 9 и 10 – 0 – 3 точки, задача 11 – с 0 – 5 точки. Максимален брой точки – 20.

Може да се използва следната примерна скала за преобразуването на точките в цифрова оценка:

17 – 20 т. – Отличен

13 – 16 т. – Мн. добър

9 – 12 т. – Добър

5 – 8 т. – Среден

0 – 4 т. – Слаб

Тема: Проверка и оценка на знанията и уменията на учениците върху раздела „Човекът и природата“

Вид на урока – контролна работа

В учебника са предложени два варианта на тест, включващи по 13 задачи, от които последната изисква създаване на кратък текст.

Отговори на тестовите задачи:

Вариант 1

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
А	В	Б	Б	Г	Б	В	А	В	Б	Г	А	Свободен отговор

Вариант 2

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
В	Б	В	В	Г	Б	Г	А	Г	А	В	Г	Свободен отговор

Самооценяване и оценяване

Верните отговори на задачите с посочен отговор се оценяват с 1 точка. Изпълнението на задача 13 може да се оцени с 0 – 8 точки. Максимален брой точки – 20.

Може да се използва следната примерна скала за преобразуването на точките в цифрова оценка:

17 – 20 т. – Отличен

13 – 16 т. – Мн. добър

9 – 12 т. – Добър

5 – 8 т. – Среден

0 – 4 т. – Слаб

Оценяването на верните отговори и примерната скала за преобразуване на точките в цифрова оценка може да се използват за всички тестове след разделите в учебника.

Тема: Проверка и оценка на знанията и уменията на учениците върху раздела „Човекът и изкуството“

Вид на урока – контролна работа

В учебника са предложени два варианта на тест, включващи по 13 задачи, от които последната изисква създаване на кратък текст.

Отговори на тестовите задачи:

Вариант 1

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
В	Г	А	Г	Г	Б	А	Б	В	В	Г	Б	Свободен отговор

Вариант 2

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Г	В	В	Б	В	А	Г	А	Б	А	В	В	Свободен отговор

Тема: Проверка и оценка на знанията и уменията на учениците върху раздела „Човекът и другите“

Вид на урока – контролна работа

В учебника са предложени два варианта на тест, включващи по 13 задачи, от които последната изисква създаване на кратък текст.

Отговори на тестовите задачи:

Вариант 1

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
В	Б	А	В	Б	А	А	В	В	Г	А	В	Свободен отговор

Вариант 2

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
В	Б	Г	А	Г	В	Б	В	А	В	Б	В	Свободен отговор

Тема: Установяване на изходното равнище на знанията и уменията на учениците

Вид на урока – контролна работа

В учебника са предложени два варианта на тест, включващи по 13 задачи, от които последната изисква създаване на кратък текст.

Отговори на тестовите задачи:

Вариант 1

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
В	Б	Б	Г	А	Г	А	Б	Б	Г	Например: – изобразена е една случка; – героите са малко на брой.	Например: – Джери, Лари; – Каблешков, Дамянчо Григорът.	Свободен отговор

Вариант 2

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Б	Г	В	Б	А	А	В	В	Б	Г	Например: – представя времето и мястото на действието; – създава конкретно настроение, поражда чувства.	Например: – Рада, Бойчо Огнянов; – Сретен, Живко.	Свободен отговор

Верните отговори на задачи от 1 до 10 (вариант 1 и вариант 2) се оценяват с 1 точка. Изпълнението на задача 11 може да се оцени с точки от 0 до 2, а изпълнението на задачи 12 и 13 – с точки от 0 до 4.

Максималният брой точки от всички задачи е 20.

Може да се използва следната примерна скала за преобразуването на точките в цифрова оценка:

17 – 20 т. – Отличен

13 – 16 т. – Мн. добър

9 – 12 т. – Добър

5 – 8 т. – Среден

0 – 4 т. – Слаб

ПРИЛОЖЕНИЯ

Из приложение № 1 към чл. 6, ал. 1, т. 1

ИЗИСКВАНИЯ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ПО УЧЕБНИЯ ПРЕДМЕТ БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА, КОМПОНЕНТ ЛИТЕРАТУРА

СТЕПЕН НА ОБРАЗОВАНИЕ: ОСНОВНА

ЕТАП: ПРОГИМНАЗИАЛЕН

СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО ПО ПРЕДМЕТА В СЪОТВЕТНИЯ ЕТАП

- Запознаване с моралните норми и ценности, формираны в историческото развитие на човешки базисни за осмисляне на света модели – митичен, фолклорен и литературен
- Овладяване на знания и придобиване на умения, които дават възможност за пълноценно общуване като специфична, обогатяваща личността комуникация
- Развиване на способността за съпоставка между личния опит и образа на света, разгърнат в художествените текстове, и към изграждането на способност за критическо мислене и формиране на гражданска позиция

ОБЛАСТИ НА КОМПЕТЕНТНОСТ, ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО (ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И ОТНОШЕНИЯ) И ВРЪЗКАТА ИМ С ОТДЕЛНИ КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ

- 1 Компетентности в областта на българския език
- 2 Умения за общуване на чужди езици
- 3 Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите
- 4 Дигитална компетентност
- 5 Умения за учене
- 6 Социални и граждански компетентности
- 7 Инициативност и предприемчивост
- 8 Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество
- 9 Умения за подкрепа на устойчивото развитие, за здравословен начин на живот и спорт

Област на компетентност	Знания, умения и отношения	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Социокултурни компетентности	В резултат на обучението ученикът: Различава основни ценности и норми, характерни за митокултурната, за фолклорната, за етническата национална и за гражданската национална общност, и ги съпоставя със своя опит.						X		X		
	Определя заложен в текста проблеми, съпоставя ги с личния си опит и обосновава позиция по тях.						X		X		
	Свързва изучените творби с имената на техните автори и с героите, сюжетите и мотивите им.						X		X		
	Обосновава чрез примери от художествения изказ и оценява естетическо въздействие на фолклорен и на литературен текст.	X					X	X		X	
	Самостоятелно подбира четива и използва различни информационни източници, за да изпълни комуникативна или творческа задача.	X	X		X	X	X			X	

Област на компетентност	Знания, умения и отношения	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Литературни компетентности	Различава характерни особености на митологичния, на фолклорния и на литературния образ на света и тълкува такива образи в конкретни текстове.	X					X		X	
	Разпознава жанрове на словесността и описва изучените текстове съобразно жанровите им характеристики.								X	
	Разпознава текстови структури, структурни елементи и обяснява функциите на тези елементи и отношенията между тях в изучените художествени текстове.						X		X	
	Различава необичайни употреби на езика в художествен текст и обяснява значението им за посланието на текста.	X					X		X	
Комуникативни компетентности	Създава в устна и в писмена форма с комуникативна задача: <ul style="list-style-type: none"> – характеристика на герой; – описание на обстановка в художествен текст, описание на пейзаж в художествен текст; – кратък отговор на литературен въпрос; – разказ по въображение, разказ по преживяно, разказ по зададени опори; – сбит преразказ, трансформиращ преразказ. 	X	X		X	X	X		X	
	Спазва книжовните езикови правила.	X			X					
	Анализира сполучливостта на свои и на чужди текстове според осъществяването на комуникативната им задача.	X			X	X	X			

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА, КОМПОНЕНТ ЛИТЕРАТУРА, ЗА VI КЛАС (ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНА ПОДГОТОВКА)

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Обучението по литература в VI клас е насочено към овладяване на базисни знания, умения и отношения, свързани с литературата и с изграждането на литературни и социокултурни компетентности на ученика. Като задължителни за изучаване се предлагат осем текста от български автори и четири – от световната литература, които са създавани в различни литературни епохи, като така се цели постигане на равнопоставен диалог между националната и другите култури.

Очакваните резултати в областта на социокултурните компетентности са свързани с разчитането на художествените произведения като интерпретиращи от различни гледни точки норми, ценности, проблеми, конфликти, характерни и за съвременната епоха, както и съотнасянето им с непосредствения жизнен опит на ученика, а също и с отношенията автор – текст – читател.

Очакваните резултати в областта на литературните компетентности са свързани с разчитането на изображения на света и човека в различни като културен произход и жанр текстове – с обяснения на жанрово специфичната им структура и с

тълкуване на езиково специфичните им послания, като се разчита на обогатяване на компетентностите от предходните години не само екстензивно, чрез усвояване на ново учебно съдържание, но и интензивно, чрез диференциране на вече усвоените знания, умения и нагласи чрез използването им в нови ситуации. Литературните компетентности може да се изграждат на базата на посочените в програмата творби и на други тематично близки текстове по избор на учителя.

В учебната програма като комуникативни компетентности се определят компетентностите на учениците да възприемат и да създават различни текстове.

Очакваните резултати в областта на комуникативните компетентности в VI клас са свързани с уменията за създаване и възприемане на реч както откъм смисловата ѝ, така и откъм действителната ѝ страна, а също и с уменията за културно изразяване и творчество, за езиково посредничество и с интерактивните умения на ученика, развивани чрез обогатяване жанровия репертоар на създаваните от учениците речеви продукти, както и с по-нататъшното култивиране на читателя с уверена и самостоятелна преценка на четивата.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО В КРАЯ НА КЛАСА

ОБЛАСТИ НА КОМПЕТЕНТНОСТ	ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И ОТНОШЕНИЯ
СОЦИОКУЛТУРНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	<p>Съпоставя мястото на индивида в различни общности в съвременността (семейството, неформални и формални групи), идентифицира (потенциални) конфликти между тях и обосновава своя позиция по проблема за предотвратяването или за разрешаването им.</p> <p>Свързва примери за проблеми и конфликти от изучавани литературни текстове с лични идеи, за да обоснове собствена гледна точка.</p> <p>Разпознава по откъс от изучавано произведение неговия автор и (заглавието на) самото произведение. Свързва имена на герои от изучавано произведение с името на неговия автор и със заглавието на произведението.</p> <p>Свързва изучавано произведение с името на автора, с жанра и с имена на герои от произведението и с интерпретираните в него мотиви.</p> <p>Определя начини, по които (откъс от) художествен текст въздейства естетически, и се обосновава чрез примери от художествения изказ.</p> <p>Определя начини, по които (откъс от) изучаван художествен текст утвърждава своите идеи и ценности и/или отрича други, и се обосновава чрез примери от художествения изказ.</p> <p>Избира четива самостоятелно, като прилага поне два критерия: автор, издател, анотация, критическа оценка, публична или препоръка от приятел и др.</p> <p>Аргументира читателския си избор.</p>

ЛИТЕРАТУРНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	<p>Различава и тълкува в изучавани повествователни литературни текстове действията и развитието на героите в сюжета.</p> <p>Различава и тълкува в изучавани поетически литературни текстове преживявания, настроения, състояния на героя.</p> <p>Тълкува конкретни (откъси от) текстове съобразно жанровите им характеристики.</p> <p>Познава значението на следните понятия: <i>повествовател, пейзаж, мотив, характеристика на герой</i>. Обяснява функциите на повествователя за изобразяването на човека и света в изучавани повествователни текстове.</p> <p>Обяснява мотивацията на герой в изучаван глъзг повествователен текст.</p> <p>Обяснява функциите на пейзажа за изобразяването на човека и света в изучавани художествени текстове.</p> <p>Обяснява значенията на конкретен мотив за тематично-смысловото и/или сюжетното развитие в изучаван художествен текст.</p> <p>Обяснява значенията на характеристика на герой в изучаван художествен текст.</p> <p>Различава в художествен текст словосъчетания, в които поне една от думите е употребена с пряко значение, а другата/другите – с преносно, и обяснява значението им за изграждането на смисъла на фразата и/или текста.</p> <p>Различава в художествен текст отклонения от обичайния за българската реч словоред и обяснява значението им за изграждането на смисъла на фразата и/или на текста.</p>
КОМУНИКАТИВНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	<p>Създава в устна и в писмена форма характеристика на герой с цел да: обясни мотивацията на героя за неговите действия и/или неговата сюжетна роля; изрази естетическата си представа за героя.</p> <p>Създава в устна форма описание на пейзаж в художествен текст с цел да: изрази естетическата си представа за описваните елементи; предизвика у слушателя естетическо преживяване от художественото описание.</p> <p>Създава в писмена форма сбит преразказ с цел да информира някого за сюжета и за героите на текста. Анализира и критично оценява сполучливостта на свои или чужди (в устна или писмена форма) според осъществяването на комуникативната им задача: характеристика на герой, описание на пейзаж в художествен текст, сбит преразказ.</p> <p>Спазва книжовни езикови правила.</p>

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Темѝ	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
Световите на човека I. Човекът и природата I. 1. „Хубава си, моя горо“ (Л. Каравелов)	<p>Различава и тълкува в „Хубава си, моя горо“ преживявания, настроения, състояния на героя.</p> <p>Различава в „Хубава си, моя горо“ словосъчетания, в които поне една от думите е употребена с пряко значение, а другата/другите – с преносно, и обяснява значението им за изграждането на смисъла на текста.</p>	
I. 2. „Отечество любезно, как хубаво си ти!“ (Ив. Вазов)	<p>Различава в „Отечество любезно, как хубаво си ти!“ преживявания, настроения, състояния на героя и ги тълкува.</p> <p>Различава в „Отечество любезно, как хубаво си ти!“ словосъчетания, в които поне една от думите е употребена с пряко значение, а другата/другите – с преносно, и обяснява значението им за изграждането на смисъла на текста.</p> <p>Различава в „Отечество любезно, как хубаво си ти!“ отклонения от обичайния за българската реч словоред и обяснява значението им за изграждането на смисъла на фразата и/или на текста.</p>	
I. 3. Из „Моето семейство и други животни“ (Дж. Даръл): подбрани откъси от IV глава	<p>Различава и тълкува в откъси от „Моето семейство и други животни“ действията и развитието на героите в сюжета.</p> <p>Обяснява мотивацията на герой чрез сюжета в откъси от „Моето семейство и други животни“.</p>	

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
II. Човекът и изкуството II. 1. „Косачи“ (Елин Пелин)	Разпознава жанрови характеристики на разказа, проявени в „Косачи“. Различава и тълкува в „Косачи“ действията и развитието на герой в сюжета. Обяснява мотивацията на герой в „Косачи“. Познава значението на понятието <i>повествовател</i> . Обяснява функциите на повествователя за изобразяването на човека и света в „Косачи“. Познава значението на понятието <i>пейзаж</i> . Обяснява функциите на пейзажа за изобразяването на човека и света в „Косачи“.	повествовател пейзаж
II. 2. „Художник“ (В. Ханчев)	Различава и тълкува в „Художник“ преживявания, настроения, състояния на героя. Различава в „Художник“ словосъчетания, в които поне една от думите е употребена с пряко значение, а другата/другите – с преносно, и обяснява значението им за изграждането на смисъла на текста.	
II. 3. Из „Под игото“ (Ив. Вазов): главата „Представлението“	Различава и тълкува в главата „Представлението“ от „Под игото“ действията и развитието и/или разкриването на героите в сюжета. Обяснява мотивацията на герой в главата „Представлението“ от „Под игото“. Обяснява функциите на повествователя за изобразяването на човека и света в главата „Представлението“ от „Под игото“. Свързва примери за проблеми и конфликти от главата „Представлението“ от „Под игото“ с лични идеи, за да обоснове собствена гледна точка.	
III. Човекът и другите III. 1. Из „Под игото“ (Ив. Вазов): главата „Радини вълнения“	Различава и тълкува в главата „Радини вълнения“ от „Под игото“ действията и развитието и/или разкриването на героите в сюжета. Обяснява мотивацията на герой в главата „Радини вълнения“ от „Под игото“. Обяснява значенията на характеристика на герой в главата „Радини вълнения“ от „Под игото“. Обяснява функциите на повествователя за изобразяването на човека и света в главата „Радини вълнения“ от „Под игото“. Идентифицира конфликти между общности в главата „Радини вълнения“ от „Под игото“ и обосновава своя позиция по проблема за предотвратяването или за разрешаването им. Свързва примери за проблеми и конфликти от главата „Радини вълнения“ от „Под игото“ с лични идеи, за да обоснове собствена гледна точка.	характеристика на герой
III. 2. Из „Принцът и просякът“ (М. Твен): I и III глава	Различава и тълкува в откъси от „Принцът и просякът“ действията и развитието на героите в сюжета. Обяснява мотивацията на герой в „Принцът и просякът“. Обяснява значенията на характеристика на герой в „Принцът и просякът“.	
III. 3. „Братчетата на Гаврош“ (Хр. Смирненски)	Различава в „Братчетата на Гаврош“ и тълкува преживявания, настроения, състояния на героя. Познава значението на понятието <i>мотив</i> . Обяснява значенията на конкретен мотив за тематично-смысловото развитие в „Братчетата на Гаврош“. Различава в „Братчетата на Гаврош“ словосъчетания, в които поне една от думите е употребена с пряко значение, а другата/другите – с преносно, и обяснява значението им за изграждането на смисъла на текста. Различава в „Братчетата на Гаврош“ отклонения от обичайния за българската реч словоред и обяснява значението им за изграждането на смисъла на фразата и/или на текста.	мотив
III. 4. „Серафим“ (Й. Йовков)	Разпознава жанрови характеристики на разказа, проявени в „Серафим“. Различава и тълкува в „Серафим“ действията и разкриването на героите в сюжета. Обяснява значенията на характеристика на герой в „Серафим“. Обяснява функциите на повествователя за изобразяването на човека и света в „Серафим“.	

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
III. 5. Из „Автобиография“ (Бр. Нушич): „Урок по география“	Различава и тълкува в откъса от „Автобиография“ действията и развитието на героите в сюжета. Обяснява функциите на повествователя за изобразяването на човека и света в откъса от „Автобиография“. Обяснява значенията на характеристика на герой в откъса от „Автобиография“.	
III. 6. Из „Малкият принц“ (Екзюпери): част XXI	Различава и тълкува в част XXI от „Малкият принц“ действията и развитието на героите в сюжета. Обяснява мотивацията на герой в част XXI от „Малкият принц“. Обяснява функциите на пейзажа за изобразяването на човека и света в част XXI от „Малкият принц“. Обяснява функциите на повествователя за изобразяването на човека и света в „Малкият принц“.	

В часовете за развиване на комуникативните компетентности в компонента ЛИТЕРАТУРА се предвиждат 17 часа върху следните теми.

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
Характеристика на герой	Създава в устна и в писмена форма характеристика на герой с цел да: обясни на събеседник мотивацията на героя за неговите действия и/или неговата сюжетна роля; изрази естетическата си представа за героя. Спазва книжовни езикови правила.	
Описание на пейзаж в художествен текст	Създава в устна и в писмена форма описание на пейзаж в художествен текст с цел да: изрази естетическата си представа за описваните елементи; предизвика у слушателя естетическо преживяване, подобно на породеното от непосредственото общуване с художественото описание. Спазва книжовни езикови правила.	
Сбит преразказ	Създава в писмена форма сбит преразказ с цел да информира някого, който няма достъп до текста, за сюжета и за героите на текста. Спазва книжовни езикови правила.	сбит преразказ

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЗАДЪЛЖИТЕЛНИТЕ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ ЗА ГОДИНАТА

Годишният брой часове за изучаване на учебния предмет БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА в VI клас е 170 часа – 85 часа за български език (от които 17 часа за развиване на комуникативните компетентности) и 85 часа за литература (от които 17 часа за развиване на комуникативните компетентности).

Седмичният брой часове за изучаване на учебния предмет БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА в VI клас е 5 часа – 2,5 часа за български език (от които 0,5 час за развиване на комуникативните компетентности) и 2,5 часа за литература (от които 0,5 час за развиване на комуникативните компетентности).

Препоръчително разпределение на часовете:	
За нови знания	44%
За упражнения	37%
За преговор	6%
За обобщение	6%
За контролни и за класни работи	7%

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Съотношение при формиране на срочна и на годишна оценка:

Оценки от контролни и от класни работи	20%
Оценки от групи участия (работа в час, изпълнение на домашни работи, работа по групи и др.)	20%

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ, КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Ключови компетентности	Дейности и междупредметни връзки
Умения за общуване на чужди езици	Съпоставяне на превод от/на чужд език като форма на езиково посредничество със сбития преразказ като друга форма на същото комуникативно умение. Съпоставяне на изучавани в часовете по литература текстове с текстове, изучавани в часовете по чужд език, въз основа на общи мотиви и/или обща жанрова принадлежност.
Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите	Схематично представяне на теоретични знания, например за характеристика на герой, за развитие на мотив. Съпоставяне между обяснението на природни явления и на градивни елементи на текста и различаване на обяснение от тълкуване, на разпознаване от разбира-не, на доказване от убеждаване, на факт от мнение.
Дигитална компетентност	Използване на книги от електронни библиотеки и на други електронно базирани информационни източници за изпълнение на конкретна изследователска задача, както и за намиране на допълнителна информация по относително сложен проблем. Използване на мултимедия за представяне на продукти от изпълнение на конкретна изследователска задача.
Умения за учене	Самонаблюдаване и наблюдаване на съучениците, упражняване на самоконтрол при изпълняване на дидактически и/или комуникативни задачи, както и при учене с цел определяне на собствените силни и слаби страни, на собствения стил на учене.
Социални и граждански компетентности	Съпоставяне и различаване на нормите и ценностите, валидни в различните общности в епохата на модерността, регулиращи взаимоотношенията между индивида и общността. Съпоставяне и различаване на историческите и литературните разкази и образи на света, създадени от различни автори.
Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество	Изразяване на впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на различни езици – вербален, визуален (в т.ч. и изобразителен), музикален. Превод от един език на друг, например „рисуване с гуми“ на визуално изображение и обратно – визуално изобразяване на пейзаж в художествен текст, музикална илюстрация на литературен мотив и др.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА ЗА САМОСТОЯТЕЛНО ЧЕТЕНЕ ВЪВ ВРЪЗКА С НОВАТА УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО ЛИТЕРАТУРА ЗА 7. КЛАС

1. „Стани, стани, юнак балкански“, Добри Чинтулов
2. „Вятър ечи, Балкан стене“, Добри Чинтулов
3. „На прощаване в 1868 г.“, Христо Ботев
4. „Немили-недраги“, Иван Вазов
5. „Една българка“, Иван Вазов
6. „Опълченците на Шипка“, Иван Вазов
7. „Българският език“, Иван Вазов
8. „До Чикаго и назад“, Алеко Константинов
9. Из „Бай Ганьо. Невероятни разкази за един съвременен българин“: „Бай Ганьо пътува“, Алеко Константинов
10. „Неразделни“, Пенчо Славейков
11. „Заточеници“, Пейо Яворов
12. „По жътва“, Елин Пелин
13. „По жицата“, Йордан Йовков

Съдържание

Прегovor.....	3
Особености на обучението по литература в шести клас	4
Учебен комплект по литература за 6. клас на издателство „Булвест 2000“	6
1. Учебникът по литература за 6. клас – съдържателни, структурни и функционални особености	6
2. Особенности на електронния вариант на учебника по литература за 6. клас	7
3. Специфика на комплекта работни листове по литература за 6. клас	8
4. Книга за учителя – предназначение и съдържание.....	8
Педагогическа технология, използвана за реализиране на учебната програма в учебния комплект по литература.....	9
1. Педагогическата технология като процедура	9
2. Методи, похвати, форми и средства, използвани в учебника	9
3. Проверка, оценка и самооценка на знанията и на уменията на учениците – възможности, предложени в учебника	10
Работа с учебника по литература за 6. клас на издателство „Булвест 2000“	11
Примерно годишно тематично разпределение по литература за 6. клас.....	14
Методически насоки и разработки на уроците, включени в учебника по литература за 6. клас	34
Какво научих в часовете по литература в 5. клас (Начален прегovor)	34
I. Човекът и природата	35
„Хубава си, моя горо“ (Л. Каравелов)	35
„Отечество любезно, как хубаво си ти!“ (Ив. Вазов)	36
„Моето семейство и друзи животни“ (Дж. Даръл)	38
II. Човекът и изкуството	40
„Косачи“ (Елин Пелин)	40
„Художник“ (В. Ханчев)	42
„Представлението“ (Ив. Вазов)	43
III. Човекът и другите.....	45
„Радини вълнения“ (Ив. Вазов).....	45
„Принцът и просякът“ (М. Твен): I и III глава	47
„Братчетата на Гаврош“ (Хр. Смирненски)	48
„Серафим“ (Й. Йовков)	50
„География“ (Бр. Нушич).....	51
„Малкият принц“ (Ант. Екзюпери)	53

IV. Да можем добре да говорим и да пишем	55
Характеристика на герой	55
Описание на пейзаж в художествен текст	56
Сбит преразказ	57
Човекът и светът в художествената литература (Годишен преговор)	59
Оценяване на знанията и на уменията по литература в 6. клас	60
Установяване на входното равнище на знанията и уменията на учениците	60
Проверка и оценка на знанията и уменията на учениците върху раздела „Човекът и природата“	60
Проверка и оценка на знанията и уменията на учениците върху раздела „Човекът и изкуството“	61
Проверка и оценка на знанията и уменията на учениците върху раздела „Човекът и другите“	61
Установяване на изходното равнище на знанията и уменията на учениците	61
Приложения	
Изисквания за резултатите от обучението по учебния предмет български език и литература, компонент литература	62
Учебна програма по български език и литература, компонент литература, за 6. клас (общообразователна подготовка)	64
Препоръчителна литература за самостоятелно четене във връзка с новата учебна програма по литература за 7. клас	69

КНИГА ЗА УЧИТЕЛЯ
ЛИТЕРАТУРА
за 6. клас

Автори

проф. гпн Мария Герджикова
Олга Попова
Илияна Кръстева

Редактор

Олга Попова

Графичен дизайн

Ивац Христов

Коректор

Мила Томанова

Българска. Първо издание, 2016
Формат 60x90/8. Печатни коли 9
ISBN 978-954-18-1052-1
№ 17-06210040-17

Издателство

Булвест 2000
1505 София, ул. „Васил Друмев“ 36
тел.: (02) 8061 300, факс: (02) 8061 313

Печат

„БУЛВЕСТ ПРИНТ“ АД